

Sfântul Alexis Toth (1854-1909)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Știați că memorandistul Vasile Lucaciu l-a avut ca unchi pe Sfântul Ortodox Alexis Toth?

surpriză plăcută pentru mine, și cred că și pentru dumneavoastră, este aceea pe care ne-o oferă Bogdana Bianca Iuga: și anume că Vasile Lucaciu l-a avut ca unchi pe Sfântul Alexis Toth. Sfântul Alexis Toth s-a născut în familia preotului George Toth și a preotesei Cecilia în satul Kobylnica, astăzi făcând parte din Slovacia.

A mai avut încă doi frați Nicolae, viitor episcop de Eperjes, și Iulina care se va căsători cu Mihai Lucaciu și va deveni mama memorandistului Vasile Lucaciu. Alexis va face și el teologia, și în anul 1878 va fi hirotonit preot de către fratele său Nicolae Toth în cadrul Episcopiei Greco-Catolice din Presov. Soția și copilul lor au murit devreme.

A fost și cancelar al fratelui său, Episcopul Nicolae, și director al Seminarului Unit Greco-Catolic din Presov, îndeplinind și alte misiuni. În 1889, la vârsta de 35 de ani este trimis în America ca preot misionar. Va avea grijă de credincioșii proveniți din Transcarpatia, Maramureșul istoric, Galiția, Slovacia și Ungaria. Toți aceștia datorită vitregiilor istoriei erau greco-catolici, dar Părintele Alexis Toth în fruntea lor a trecut la Biserica Ortodoxă. Prin eforturile sale, peste 20.000 de greco-catolici galițieni, români, slovaci, ucraineni și maghiari vor reveni la Biserica Ortodoxă din Statele Unite ale Americii. În anul 1902 primește Parohia Ortodoxă Sfântul Ioan Botezătorul din Mayfield, Pennsylvania. I se oferă și demnitatea de protopop.

Țarul Nicolae al II-lea l-a gratulat cu ordinul „Sfânta Ana”, iar Sfântul Tihon, Arhiepiscopul Americii de Nord, i-a oferit ordinele: „Sfântul Vladimir” și „Sfântul Alexandru Nevski”. Efortul său misionar a fost unul deosebit. A trecut la Domnul destul de repede, pe 7 mai 1909, la vârsta de 56 de ani.

Noi știm că sfinții sunt următorii Domnului Hristos și ne îndeamnă pe noi să le fim următorii lor: *Fiți următori ai mei, spune Sfântul Pavel precum și eu sunt al lui Hristos (1 Corinteni 11, 1)*. Or, Domnul Hristos, în rugăciunea către Tatăl, I-a cerut ca toți creștinii să fie una: *Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis (Ioan 17, 21)*.

Sfântul Alexis s-a străduit ca sub flamura ortodoxiei să-i adune pe emigranții proveniți din zona lui și să-i facă armonioși în acțiunile lor. Iar dacă ar fi să facem o legătură duhovnicească între el și nepotul său Vasile Lucaciu, am spune că acesta din urmă s-a luptat pentru unitatea în acțiune a românilor și pentru drepturile lor. Biserica din Șișești ridicată de el este Biserica Unirii Tuturor Românilor. Păcat că nu s-a reușit atunci și unitatea confesională.

Vasile Lucaciu, nepotul Sfântului Alexis, va fi supranumit pentru râvna luptei sale, *Leul de la Șișești*. A avut bucuria să vadă înfăptuită Unirea cea Mare de la 1 Decembrie 1918 și realizat visul de veacuri al românilor.

Și fiindcă am afirmat că sfinții ne unesc, călcând pe urmele Mântuitorului, voi rezuma o meditație duhovnicească a Părintelui Toma Chiricuță, tatăl profesorului Ion Chiricuță, fondatorul Institutului Oncologic din Cluj-Napoca, meditație care militează pentru unitatea creștină.

Își închipuia Părintele Toma că se află în Noaptea de Crăciun în Peștera din Betleem. Îl vede pe Pruncul Mântuitor în leagăn, o vede alături pe Maica Domnului și pe Bătrânul Iosif, vede cum vin păstorii de pe câmp cu darurile lor, cum vin magii de la Răsărit cu ofrandele de aur, smirnă și tămâie, vede îngerii umplând peștera și cântând: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire! (Luca 2, 14)*. Toți erau în comuniune perfectă, iar Pruncul Sfânt îi învăluia într-o privire plină de dragoste.

Au trecut două mii de ani. De data aceasta creștinii, fiind mulți, nu mai încap în Peștera din Betleem și își trimit reprezentanții: un reprezentant catolicii, un reprezentant ortodoxii și un reprezentant protestanții și neoprotestanții. Toți aduc daruri bogate. Dar, paradoxal, Pruncul Mântuitor nu-i mai privește cu același drag ca pe cei de la început. Ei, rămân consternați, și-L întreabă pe Mântuitorul de ce nu le primește darurile și nu-i privește cu același drag? Răspunsul Mântuitorului: când veți fi din nou una, vă voi privi cu același drag!

Cartea Biancăi Iuga, care ni-l prezintă pe Sfântul Alexis Toth, ne provoacă să ne gândim din nou la faptul că ar fi mult mai credibil creștinismul pentru lumea secularizată dacă ar fi unitar.

DIN SUMAR:

- Evenimente comemorative dedicate împlinirii a 80 de ani de la punerea în aplicare a Dictatului de la Viena – **DARIUS ECHIM**.....(p. 2)
- Tatăl se lasă judecat de fiii lui – † **PS BENEDICT BISTRITĂNUL** (p. 3)
- Tămâia – **PROTOS. SIMEON (PINTEA)**.....(p. 4)
- Ortodoxia deasupra unui cuib de cucu
– **DR. EUGEN-ADRIAN TRUȚĂ**.....(p. 5)
- Trivializarea medicinei – **DR. MIRCEA GELU BUTA**....(p. 5)
- Dr. Iosif Gall (1839-1912),
un mecenat clujean (I) – **DR. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN** (p.6)

Evenimente comemorative dedicate împlinirii a 80 de ani de la punerea în aplicare a Dictatului de la Viena

Darius Echim

 rmând îndemnul Sfântului Apostol Pavel, din Epistola către Evrei, capitolul 13, versetul 7: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința”, în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, la propunerea și cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, au avut loc o serie de evenimente dedicate comemorării victimelor ultimului act al dramei României Mari, Dictatul de la Viena, de la a cărui punere în aplicare s-au împlinit 80 de ani.

La 30 august 1940, prin Dictatul de la Viena, România a fost silită să cedeze Ungariei partea de nord-vest a Transilvaniei. Românii au recuperat Transilvania, cu mari jertfe, după patru ani de Dictat, în 25 octombrie 1944, după ce Regele Mihai a întors armele și s-a alăturat Națiunilor Unite în lupta împotriva puterilor Axei.

Scara culturală intitulată „Biserica Ortodoxă din Transilvania, în furtuna anilor 1940-1944”, prilejul lansării Calendarului Renașterea, 20 februarie, 2020, Muzeul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

Lansarea Calendarului Renașterea 2020

Încă de la începutul anului, în cadrul „Serilor culturale” ale Muzeului Mitropoliei Clujului, Arhiepiscopia Clujului a organizat un eveniment cultural, intitulat „Biserica Ortodoxă din Transilvania, în furtuna anilor 1940-1944”. Evenimentul a avut loc joi, 20 februarie 2020, la Muzeul Mitropoliei Clujului, aflat la demisolul Catedralei Mitropolitane din Piața Avram Iancu, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, a numeroși clujeni, tineri, teologi și oameni de cultură.

În cadrul seriei a fost prezentat și lansat numărul 3 al Anuarului „Calendarul Renașterea 2020”, dedicat evenimentelor dramatice consumate în urma Dictatului de la Viena. De asemenea, în prezenta lucrare se găsesc mai multe articole dedicate anului omagial al satului românesc (2019), precum și Centenarul învățământului superior românesc la Cluj și a împlinirii a 100 de ani de la înființarea Consistoriului ortodox la Cluj. Almanahul a apărut la Editura Renașterea, fiind îngrijit de preotul Iustin Tira, vicarul eparhial al Arhiepiscopiei Clujului, care a mărturisit că este în curs de apariție încă un volum consacrat dictatului.

La această manifestare au luat cuvântul și au prezentat volumul: Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, preotul Iustin Tira, vicarul eparhial, precum și trei istorici clujeni: prof. univ. dr. Marcela Sălăgean, conf. univ. dr. Ioan Cârja și dr. Andreea Dăncilă-İnean. Evenimentul a fost moderat și prezentat de părintele Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Clujului.

Pomenirea victimelor

În toate bisericile din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, duminică, 30 august 2020, după încheierea Sfintei Liturghii, ierarhii și preoții eparhiei au oficiat slujba Parastasului pentru toți cei care au murit, au fost închiși și expulzați sau au suferit în urma

Dictatului de la Viena și în cei patru ani de ocupație străină. De asemenea, în cadrul Sfintei Liturghii, a fost rostită o ectenie specială.

Cu acest prilej, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a transmis o scrisoare pastorală:

„În urmă cu 80 de ani, asupra părții de nord a Transilvaniei se abătea o furtună care avea să înece idealurile luminoase ale Marii Uniri și să arunce în haos lumea românească ce își construia viitorul cu speranță și mai ales cu respect față de toate etniile alături de care trăia.

Dictatul de la Viena, din 30 august 1940, care a fost ultimul act din drama destrămării României Mari, a dus la moartea a 951 de români, la arestarea altor aproape 20.000, la 13.500 de expulzări și la refugierea a 218.000 de cetățeni în Vechiul Regat. Lor li se adaugă și cei peste 250.000 de români care nu s-au mai putut întoarce la casele lor, pierzându-și tot ce au avut. Au fost desființate 2.000 de școli românești, au fost distruse din temelii 13 biserici românești, a fost desființată tânăra Episcopie a Maramureșului, iar Episcopul ei, Vasile Stan, a fost forțat să plece la Sibiu, Episcopul Nicolae Popovici al Orădiei a fost trimis la Beiuș într-un vagon de vite și au fost expulzați peste 230 de preoți ortodocși și tot atâtea parohii au fost desființate”.

În mesajul său, ierarhul îl omagiază pe Episcopul Nicolae Colan, care a rămas la Cluj în această perioadă când ierarhii ortodocși erau expulzați, iar bisericile românilor dărâmate, „dând substanță curajului românilor de a rezista în vremuri de mari încercări și de a-și purta cu demnitate crucea istoriei”.

„În această lume a răului, inteligența Episcopului Nicolae Colan, care a rămas la Cluj, echilibrul și spiritul lui tenace au fost valori care au asigurat Bisericii Ortodoxe din teritoriile cedate, clerului – care trebuia să deservească 436 de parohii și 300 de filii – și credincioșilor ei, în număr de 339.448 de suflete, un climat de relativă pace, dând substanță curajului românilor de a rezista în vremuri de mari încercări și de a-și purta cu demnitate crucea istoriei. Românii, în frunte cu episcopul lor, au arătat că pot fi până la capăt un popor civilizator, răspunzând demn și calm oricăror încercări de colonizare și de persecuție etnică. Despre misiunea Episcopului Nicolae, juristul și profesorul clujean Ioan Mateiu spunea: «În atmosfera otrăvită de acolo (din Ardealul cedat, n.n.), puritatea sufletească a vlădicului Nicolae și idealismul eroic ce-l însușește au fost și rămân ozonul moral al nației noastre».

Toată această statistică, ce are în spatele ei o imensă suferință și sute de mii de destine frânte și de vieți pierdute, nu trebuie să fie uitată niciodată nici de noi, și cu atât mai mult de generațiile tinere și de cele viitoare. În același timp, milităm ca între toate etniile din Transilvania să fie o deplină înțelegere și armonie”, a conchis Înaltpreasfinția Sa.

Mucenicia Protopopului Aurel Munteanu

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a săvârșit Sfânta Liturghie, joi, 10 septembrie 2020, la „Catedrala Moșilor” din Huedin, județul Cluj, cu prilejul omagierii protopopului erou și martir Aurel Munteanu, la 80 de ani de la moartea sa, acesta fiind ucis, la 10 septembrie 1940, de trupele horthyste care au ocupat Ardealul.

După citirea pericopei evanghelice, ierarhul a rostit un cuvânt de învățătură, în cadrul căruia a evocat personalitatea și spiritul jertfelnic al protopopului Aurel Munteanu.

Răspunsurile liturgice au fost date de Grupul psaltic „Theologos” al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, condus de arhid. Adrian Doboreanu. La chinonic, interpreta de muzică populară Arlesiana Agrijan a intonat balada protopopului Aurel Munteanu, scrisă de profesorul Nicolae Șteiu.

La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei a săvârșit slujba Parastasului pentru protopopul Aurel Munteanu și pentru toți cei care au pățit și au fost uciși în urma Dictatului de la Viena, de la a cărui punere în aplicare s-au împlinit 80 de ani, la 30 august 2020. Apoi, în curtea bisericii, unde se află mormântului protopopului martir, a fost oficiat un trisaghion.

De asemenea, patru jandarmi, îmbrăcați în ținută de ceremonie, în semn de respect, au făcut de gardă la mormântul protopopului martir.

Au rostit alocuțiuni și au subliniat importanța zilei protopop de Huedin, preotul Dan Ionuț Lupușan, și istoricul clujean dr. Mircea Gheorghe Abrudan, cercetător științific la Institutul de istorie „George Barițiu” al Academiei Române – Filiala Cluj, care a anunțat și apariția cărții sale, intitulată „Protopop Aurel Munteanu (1882-1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe”, apărută la Editura Renașterea.

Tot în cadrul acestui eveniment, Catedrala Moșilor a fost iluminată în roșu, în perioada 9-10 septembrie, „ca omagiu celui ce s-a jertfit pe altarul patriei și al credinței, dar și în semn de conștientizare a violențelor la care au fost supuși românii în timpul ocupației horthyste”, a declarat protopopul Dan Lupușan.

Evenimentul s-a desfășurat în prezența oficialităților locale și a numeroși credincioși, cu respectarea îndrumărilor bisericești și a regulilor impuse de autorități în perioada stării de alertă, ca urmare a măsurilor de prevenție și limitare a răspândirii coronavirusului.

Martirii din Mureșenii de Câmpie

Preotul Andrei Bojor alături de alți 10 localnici au fost uciși acum 80 de ani de trupele horthyste, în noaptea de 23 spre 24 septembrie 1940 în Mureșenii de Câmpie, județul Cluj. Ei au fost comemorați joi, 24 septembrie 2020, în biserica de lemn monument istoric din localitate.

Manifestarea, desfășurată cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a debutat cu Sfânta Liturghie, săvârșită de un sobor de preoți, în frunte cu protopopul de Cluj I, preotul Dan Hognogi, în biserica de lemn monument istoric, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva”, aflată în incinta Complexului Muzeal „Andrei Bojor” din Mureșenii de Câmpie.

La final, a fost săvârșită slujba Parastasului, urmată de cuvântări cu caracter evocator. Au rostit alocuțiuni: protopopul Dan Hognogi, directorul Muzeului Mitropoliei Clujului, istoricul dr. Paul-Ersilian Roșca, și cercetătorul științific la Institutul de istorie „George Barițiu” al Academiei Române – Filiala Cluj, dr. Mircea Gheorghe Abrudan.

La slujbă au luat parte oficialități locale, alături de rude ale victimelor masacrului, dar și alți credincioși din satele aparținătoare comunei Pălataca.

O nouă biserică închinată eroilor martiri de la Hărcana

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, a sfințit sâmbătă, 26 septembrie 2020, piatra de temelie pentru noua biserică din Turda-Hărcana. Lăcașul de cult va purta hramul „Înălțarea Domnului” și va fi ridicat și spre memoria și pomenirea celor 18 eroi martiri de la Hărcana, care, în ziua de 24 septembrie 1944, au fost uciși de către trupele horthyste.

Ierarhul a săvârșit slujba punerii pietrei de temelie pentru noua biserică a Parohiei Turda-Hărcana și a binecuvântat locul unde va fi edificat viitorul lăcaș de cult. La final, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei a săvârșit slujba Parastasului pentru eroii martiri de la Hărcana și a rostit un cuvânt de învățătură. De asemenea, istoricul turdean prof. dr. Răzvan Mihai Neagu a vorbit despre Masacrul de la Hărcana.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei oficiind slujba punerii pietrei de temelie pentru noua biserică a Parohiei Turda Hărcana, 26 septembrie, 2020.

Preotul paroh Sebastian Liviu Popa a mulțumit ierarhului pentru prezență și pentru binecuvântare, precum și tuturor celor implicați în materializarea proiectului de edificare a bisericii.

Masacrul de la Hărcana a fost înregistrat în ziua de 24 septembrie 1944, când 18 cetățeni români, bătrâni și copii, au fost uciși de către trupele horthyste aflate în retragere. În amintirea acestei atrocități și în cinstea martirilor neamului a fost ridicat un monument în Piața 1 Decembrie 1918 din municipiul Turda.

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop Vicar al

Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

Tatăl se lasă judecat de fiii lui

Bintr-o anumită perspectivă, parabola în discuție ar putea fi interpretată drept o permanentă judecată, excluzând orice nuanță juridică, în favoarea unei continue autoanalize a personajelor, stând unul față în față cu ceilalți, dar, mai ales a cititorilor, care se oglindesc succesiv și pe rând în unul sau altul dintre protagoniștii povestirii. De fapt, Scriptura, în general, este o poveste personală a cititorilor, în măsura în care ne așează în mijlocul evenimentelor pe modelul – eu sunt cel care pătimește aceasta, ne provoacă la introspecție și, în consecință, la o reconfigurare a ordinii vieții. Așadar, eu sunt „cel judecat” în sensul unei permanente căutări identitare față în față cu Hristos și cu istoria din care Acesta mă invită să fac parte. Eu sunt atât fiul cel mic, cât și fiul cel mare sau chiar tatăl, în diversele-mi ipostaze ale vieții.

Cel mai îndrituit să facă judecată în Evanghelie ar fi tatăl, ca origine a vieții (caracterul fix al paternității), ca cel care împărtășește permanent viața (caracterul dinamic al paternității), dar și ca posesor al unei experiențe de viață (transmițător și formator), ce urmează să fie transferată copiilor. Și totuși, poate nu surprinzător, tatăl nu judecă pe nici unul dintre fii, indiferent de gravitatea faptelor, însă se lasă judecat tocmai de ei. Părinția lui se validează mai ales printr-o dragoste răstignită. Pe câtă dragoste pe atâta suferință, dar și la fel de multă viață, din belșug, potrivit promisiunii Evangheliei. Tatăl iubește cu bucurie, dar iubește, mai ales, cu cruce. Se lasă răstignit de propriii copii și nu contenește să iubească, nu deznădăjduiește, nu renunță, ci suferă în tăcere, fără să reproșeze, speră și face răbdare așteptând

(re)venirea lor întru sine. „Judecata” pe care el o face este pogorâre întru adâncul dragostei – „el / ei să crească, iar eu să mă micșorez” (Ioan 3, 30). Însă aceasta poate deveni sursă de neînțelegere sau chiar de suferință pentru cel/ cei care nu pot să o primească cu bucurie și să o trăiască pe măsura mărinimiei dăruitorului. De aici începe atât raiul, cât și iadul, ca forme în care omul se judecă pe sine continuu, stând în fața Dumnezeului dragostei.

Judecata, în accepțiunea cea mai la îndemână, banală, stă în mâna și în voia fiilor. Le este îngăduită și beneficiază de acest „drept”, în virtutea libertății pe care au primit-o, dar, mai ales, din pricina smereniei și dragostei de care dă dovadă Tatăl. Și unul și celălalt dintre fii îl judecă pe tatăl în funcție de personalitatea lor. Fiul cel mic reflectă un temperament coleric, se arată extrovertit și instabil. Este impulsiv, face risipă de energie, dă dovadă de trăiri emoționale puternice și vrea să dovedească că poate reuși în viață, și foarte rapid. De aceea nu stă pe gânduri, ba acționează uneori chiar violent, ia decizii spontane, nu se teme de viitor și este, de regulă, sociabil. Judecata pe care el o face tatălui este consecventă cu modul său de a fi. Nu îi reproșează nimic pe față, nu analizează situația întru răbdare, nu își face planuri clare pentru ce urmează, ci pur și simplu dorește să plece. În lume, departe, oricum, oriunde în afara casei. Se vedește o atitudine reactivă la o realitate pe care a trăit-o în casa părintească. Poate nu toate au fost foarte bune (de vreme ce vorbim de cele din lumea căzută în păcat)

sau poate că da. Fie că a plecat din pricina unor lipsuri sau a unor lucruri mai puțin bune, sau chiar de prea mult bine, putem spune, cu o oarecare siguranță, că gestul său spontan, neașteptat, neargumentat, chiar copilăresc, dezvăluie o judecată „implicită” pe care i-o face tatălui. Ceva n-a fost bine. Poate, pur și simplu, era plictisitor în casa părintească și tatăl n-a observat acest lucru mai devreme. Ne putem permite să gândim și așa, de vreme ce totul se desfășoară în plan terestru, unde nimic nu este perfect, nici măcar tatăl, care, deși face trimitere la Tatăl cel din ceruri, nu este unul și același – „Tată, am greșit la cer și înaintea ta...” (Luca 15, 21). Tatăl evanghelic, în cadrele terestre, ne spune doar câte ceva, într-un limbaj slab și incomplet, despre Tatăl ceresc.

Sunt încurajat pe această linie de interpretare „lărgită” și de reacția unui student curajos și sincer, care, după o omilie la Duminica Fiului risipitor, m-a abordat, pe bună dreptate, reproșându-mi că prea i-am condamnat pe cei doi fii, fără să mă ating, cătuși de puțin, de tatăl lor. Și acest lucru poate din frică, poate din comoditate în gândire, sau dintr-o anumită presupusă fidelitate la „tradiție”. Și totuși, nu era exclus ca și tatăl să fi avut vreo vină. Sau, cel puțin, „avem dreptul” să ne gândim la asta. Chiar și iubind, mult și neconținut, s-ar fi putut să nu fi fost în stare să-și comunice dragostea lui, să se facă înțeleș, să-și arate disponibilitatea sau să intre în logica copilăreas-

Întorcerea Fiului Risipitor, desen în creion pe hârtie de Artemis Konstantinos (1878-1972), 40 / 72 cm.

că a fiilor lui (Cum, de altfel se întâmplă și în familie. Nu doar copiii sunt de vină atunci când, revoltându-se, părăsesc spontan și reacționar casa părintească). Nu putem spune multe despre acest lucru, însă, totuși, putem accepta ideea că reacția fiului cel mic să fi avut vreo legătură cu comportamentul părintelui lui. Sau, în cazul în care nu am fi dispuși la a accepta măcar și o mică imperfecțiune în cazul tatălui și a comportamentului său, am fi obligați, totuși, să acceptăm că se întâmplă o judecată, un rechizitoriu mut, pe care fiul cel mic i-l face (T)tatălui. Dumnezeu se lasă judecat de om. Este un adevăr esențial.

În imnografia duminicii dedicate acestei parabole există mai multe locuri în care poetul liturgic îl identifică pe Hristos cu Tatăl din Evanghelie. Fiul este icoana Tatălui. Și El, Cel care a primit „toată judecata” (Ioan 5, 22), este Cel judecat acum de om. Crucea este semnul acestei judecăți. Ea este desăvârșirea poveștii de dragoste dintre Dumnezeu și om. De aceea și judecata este actul dragostei față de om, îmbrățișat de Dumnezeu, chiar și fără să o știe. Omul își trăiește autocondamnarea, moartea lui, dar Hristos o preschimbe, pe nesimțite, în viață, „amestecată” cu viața lui Dumnezeu. Judecata dragostei transformă crucea în înviere. Redăm o singură stihiră din slujba utreniei zilei: „Bunule Părinte, depărtatu-m-am de la Tine, dar nu mă părăsi, nici nu mă arăta nevrednic împărăției Tale. Vrajmașul cel cu totul viclean m-a dezbrăcat și mi-a luat bogăția; darurile cele sufletești le-am risipit ca un desfră-

nat. Deci sculându-mă și întorcându-mă către Tine strig: Fă-mă ca pe unul din argații Tăi, Cel ce pentru mine Ți-ai întins pe cruce precuratele Tale mâini, ca să mă scoți de la fiara cea cumplită și cu haina cea dintâi să mă îmbraci, ca un singur mult îndurat”.

Ne vom referi acum și la judecata pe care i-a face tatălui fiul cel mare. El este tipul omului, așa zice, flegmatic, ușor melancolic, destul de introvertit, cuminte, înclinat spre rutină, dispus la proiecte de durată, răbdător și ascultător, dar și profund marcat de insuccese. Se și vede acest lucru din reacția pe care o are la aflarea veștii întoarcerii fratelui său. El, cel care muncea în tăcere și într-o aparentă mulțumire, dintr-o dată devine reacționar, chiar și ușor agresiv. Acumulează multă tensiune lăuntrică, născută dintr-o nefericire și neîmplinire de durată, refulată sub chipul unei presupuse cumințenii și fidele ascultări față de părintele lui. Avea nevoie să fie remarcat în tot acest timp drept „fiul cel iubit” și, de preferință, în comparație cu „acel fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele” (Luca 15, 30). Slujirea lui nu a fost făcută simțind dragostea părintelui, ci în virtutea unei rigide ascultări, dublată și de o frică de a ieși dintr-un spațiu al siguranței și al comodității casei părintești. Casa este și acasă doar atunci când se trăiește în dragoste. Altminteri poate fi un loc de chin. Exterior, fiul cel mare era impecabil. Se înțelege acest lucru din cuvintele lui, din modul în care se prezintă

pe sine și munca lui, iar tatăl nu îl infirmă în cele spuse. Însă lăuntric, multe patimi erau prezente așteptând stimuli ca să se manifeste. În acest context se desfășoară cea de-a doua judecată, explicită de data asta. Acum era momentul reproșurilor adunate în decursul timpului: „de atâția ani îți slujesc”, „niciodată nu ți-am călcat porunca”. Iar, el, tatăl, în schimb, nici măcar un ied nu i-a oferit pentru a petrece cu prietenii. Să nu fii observat tatăl său nimic din starea lui în toți acești ani?! (Un nou posibil minus în comportamentul tatălui).

Este foarte dureroasă concluzia ce rezultă din atitudinea lui – a petrecut mulți ani în casă, dar nu s-a simțit acasă. Ba mai mult,

se vedește și într-o stare de gelozie și chiar invidie pe fratele său cel mic, care s-a bucurat de lume, simțind-o cu voluptate, iar acum este mai în casă decât el, cel care n-a ieșit niciodată din casă. El însuși constată că a pierdut și șansa experienței vieții în lume, dar nu s-a bucurat nici de fericirea casei părintești. Acest lucru înseamnă să stai înăuntru, dar, de fapt, să te simți mereu (în) afară.

„Vinovatul” este judecat – tatăl. Tu ești de vină pentru nefericirea mea! Și tatăl acceptă rechizitoriul fiului, nu face nici o pledoarie în favoarea lui, ci în favoarea fiului. Totuși, timpul nu este pierdut, chiar dacă așa pare – „Fiule, tu ești cu mine (eu am fost totdeauna cu tine și sunt și acum) și toate ale mele sunt ale tale” (Luca 15, 31). E momentul să intri în atmosfera casei părintești, să înțelegi ceea ce nu ai înțeles multă vreme, că ești deodată cu mine proprietar al întregii case și să te bucuri de roadele muncii tale, în afară, dar și înăuntru. Era momentul sau, mai degrabă, șansa, de a participa la dragostea părintească mai cu adevărat. Momentul în care el însuși era chemat să iubească ca părinte: „Trebuie să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat” (Luca 15, 32). Aceasta era, de fapt judecata tatălui. Crucea este semnul îmbrățișării lumii întregi. Toți sunt chemați să se adăpostească în brațele lui Hristos, în locașul Împărăției Lui. Putem noi primi acest lucru? Aici și acum se întâmplă judecata noastră...

Tămâia

Protos. Simeon (Pintea)

Într-o biserică ortodoxă îndată te întâmpină o mireasmă plăcută specifică locașului de cult. Ortodocșii o asociază cu sacralul. E mireasma sfințeniei sau a rugăciunilor. În realitate este, însă, aroma de tămâie care s-a îmbibat în porii sfântului locaș, în icoane, în pereți, în mobilier, în veșminte. În ritul ortodox, aproape că nu există slujbă la care să nu fie prezentă cădelnița în care se arde tămâia binemirosoare. Cei ce au participat măcar o dată la o astfel de celebrare au rămas marcați cu siguranță de unealta legănată din care se înalță fumul parfumat „ca o melodie făcută din mișcare și mireasmă”¹.

Tămâia este rășina arborelui *Boswellia serrata* sau *Floribunda papyrifera*, care crește în Africa și în India. Rășina provine din seva plantei care în contact cu aerul se solidifică sub forma unor boabe neregulate de culoare roșiatică sau gălbuie. Încălzirea sau arderea boabelor de tămâie, produce un miros plăcut, pătrunzător, de balsam. Uneori, pentru obținerea unui parfum și mai plăcut, rășina de tămâie este amestecată cu alte arome, după cum se precizează în Vechiul Testament (*Ieșire* 30, 34-38). În antichitate, comerțul cu tămâia era foarte dezvoltat. Caravane întregi, încărcate cu rășina prețioasă, considerată a fi un dar al zeilor, porneau din Orient spre Europa, unde era vândută scump. Tămâia era cunoscută de vechii egipteni și babilonieni pentru efectele sale terapeutice redescoperite în zilele noastre și repuse în valoare de medicina naturistă. De asemenea, era cea mai des utilizată rășină în riturile tuturor religiilor. Anticii, considerau că, precum fumul de tămâie se înalță spre cer tot astfel și rugile lor ajungeau sus, înaintea divinităților.

Tămâia este prezentă în cultul Vechiului Legământ ca o instituție divină. Moise a primit poruncă de la Dumnezeu ca în fața cortului mărturie să aducă jertfă de tămâie într-un miros de bună mireasmă. „Această tămâiere neîntreruptă, făcută înaintea Domnului din neam în neam” (*Ieșire* 30, 8) era considerată în cultul iudaic „sfințenie mare” (*Ieșire* 30, 36). Tămâia era expresia rugăciunii care se înalță spre cer. Precum fumul alb și binemirosoar se ridică spre înălțimi, înaintea lui Dumnezeu, tot așa, cererile poporului ajungeau bineplăcute înaintea slavei Sale, potrivit rugăciunii psalmistului: „Să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămâia înaintea Ta, ridicarea mâinilor mele, jertfă de seară” (*Psalmul* 140, 2). În Apocalipsa Sfântului Ioan Evanghelistul avem imaginea unei Liturghii cerești în care tămâia se menționează ca un element esențial ce însoțește rugăciunile sfinților către Dumnezeu: „Și a venit un alt înger și a stat la altar, având cădelniță de aur, și i s-a dat lui tămâie multă, ca s-o aducă, împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe altarul de aur dinaintea tronului. Și fumul tămâiei s-a suit, din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinților” (*Apocalipsa* 8, 3-4).

În cultul creștin primar, tămâia nu era utilizată deloc. Ostilitatea creștinilor față de tămâie s-a amplificat în special în perioada persecuțiilor. Nu era îngăduit creștinilor nici măcar prepararea sau comercializarea tămâiei, pe motivul asocierii ei cu idolatria. În veacul al III-lea, pe vremea Sfântului Ciprian, bunăoară, toți cetățenii Imperiului Roman, inclusiv creștinii au fost obligați să aducă un sacrificiu de tămâie în cinstea zeilor. În acest context, unii creștini au cedat. De aceea apostazia se numeau și *turificati*, adică arzători de tămâie. Folosirea tămâiei în cultul creștin a apărut însă imediat după *Pacea lui Constantin* și s-a răspândit în întreaga lume creștină.

Dincolo de rolul său practic, acela de a parfuma aerul, în tradiția liturgică creștină, tămâia are și semnificații simbolice. În mistica sacramentală a Răsăritului ortodox, tămâierea înseamnă în totdeauna teofanie. Teofania este revelarea lui Dumnezeu cel viu. În Vechiul Legământ, teofaniile erau însoțite, de obicei, de foc, fum sau de nor. Dumnezeu a vorbit din interiorul norului, era prezent în stâlpu de foc care călăuzea pe Israel în pustie, Duhul Sfânt s-a pogorât în chip de limbi de foc la Cincizecime. Astfel atunci când Dumnezeu vrea să-și facă simțită prezența, El este însoțit de foc, fum sau nor. Atunci când ne adunăm în locaș pentru celebrarea liturgică noi nu venim doar pentru o simplă comemorare, doar pentru a ne aduce aminte de fapte sau persoane sfinte. Noi venim să ne întâlnim cu Dumnezeu cel viu. Dumnezeu cel viu grăiește cu noi atunci când se citește Evanghelia și tot El Se face prezent în Darurile euharistice. De aceea toate actele liturgice care mijlocesc prezența Lui sunt

însoțite de fumul de tămâie. Teofania liturgică este precum fumul de tămâie. În fumul de tămâie sesizăm, prin mijlocirea simțului olfactiv, prezența sacralului, petrecerea sa cu noi. Tămâia umple întregul locaș, pătrunde întreaga sinaxă. Suntem familiari cu această mireasmă încă din pruncie. Din copilărie inspirăm mireasma ei. Acest miros de sfințenie se imprimă în tot ce se află în locaș. Mireasma de tămâie este un semn material al sfințeniei ființei lui Dumnezeu, face simțită prezența Lui, faptul că Dumnezeu este cu noi în toată petrecerea noastră, în purtarea crucii, faptul că nu suntem singuri în luarea deciziilor și pe calea vieții.

Pe de altă parte fumul acoperă. Fumul de tămâie învăluie altarul și sfințeniile, păstrând astfel neatins misterul. Exprimă acel apofatism atât de propriu misticii răsăritene. Vrea să ne spună că nu ne putem mândri cu pătrunderea nemărginitului mister al lui Dumnezeu numai cu rațiunea. Niciodată omul nu poate epuiza nepătrunsul tainei ființei Sale, în fața căreia ne oprim totuși cu încredere și adorație. Precum fumul de tămâie se ridică tot mai sus spre nesfârșitele înălțimi, ne invită și pe noi să ne înălțăm tot mai sus, mai responsabili, mai curați, mai morali, mai plini de dreptate și de adevăr. Buna mireasmă a tămâiei, „ne aduce aminte că sufletele și trupurile noastre – temple nezidite de mână de om – trebuie să reverse neconținut buna-mireasma harului Duhului Sfânt și a virtuților: curăția, sfințenia, blândețea, smerenia, nerăutatea, simplitatea, sinceritatea, bunăvoința, compasiunea, îngăduința, răbdarea, nefățarnicia, iubirea de dreptate, ascultarea, milostivirea”².

Fumul de tămâie înseamnă, așadar, teofanie, prezența tainică a lui Dumnezeu. Aplicată la etica vieții creștine, prin acest simbol liturgic înțelegem că toate acțiunile noastre sunt acte sinergice, sunt împreună lucrare. Viața nu trebuie parcursă de unul singur. Dumnezeu este cu noi. Pe de altă parte fumul de tămâie înălțându-se tot mai sus lasă în urmă, asupra noastră, și o neliniște, neliniștea nedesăvârșirii noastre în fața chemării divine. Preotul tămâiază toate expresiile acestei teofanii. Tămâiază locașul, Sfintele Taine, icoanele, obiectele de cult. Căditul icoanelor vrea să spună că, prin întruparea Sa, Hristos a înmiresmat pământul, care răspândește duhoarea grea a păcatelor omenești, că sfinții sunt înaintea lui Dumnezeu asemeni mirului bine-mirosoar și că ei ne-au umplut de mir cu bună mireasmă duhovnicească și au alungat din omenire patimile rău mirosoare.

Dar, nu numai biserica și icoanele sunt tămâiate. În timpul dumnezeieștilor slujbe, preotul îl tămâiază pe omul însuși. Toată lumea cine intră în biserică se învrednicește de fumul de tămâie. Tămâia redescoperă calitatea omului de a fi chip al lui Dumnezeu, faptul că omul e icoana vie al lui Dumnezeu, sau după cum învață Sfântul Irineu „omul viu este slava lui Dumnezeu”³. Demnitatea dumnezeieștii a omului i se cuvine o astfel de cinstire, căci firea sa a fost îndumnezeită, ridicată deasupra cinurilor cerești și așezarea pe tronul Dumnezeirii de către Fiul lui Dumnezeu înomenit pentru mântuirea noastră. Biserica nu are în vedere acum faptele omului, bune sau rele, ci demnitatea ființei sale. De aceea tămâia se face un fundament al încrederii. Omul nu se va identifica cu păcatele și întristările sale, ci cu optimism și speranță va înțelege încă o dată că toate acestea trebuie să fie depășite. Că adevărata sa demnitate este deasupra problemelor, a grijilor sau a păcatelor.

Se cădește cu tămâie înaintea icoanelor și a oamenilor. Aceasta ne arată că venind în lume, Iisus Hristos a revărsat asupra întregii făpturi buna mireasmă a harului Sfântului Duh. Căderea sfinților din icoane și a oamenilor, deopotrivă, exprimă potențialitatea sfințirii și desăvârșirii tuturor prin harul Duhului. De asemenea, exprimă faptul că Biserica cerească este în unitate cu cea pământească, că e o singură sinaxă liturgică unită într-un singur Cap, Iisus Hristos. De aceea, la începutul fiecărei celebrări este cădită biserica toată. Liturgul coboară de la altar cu tămâie binemirosoare și înconjoară întreaga adunare după care termină căderea tot la altar. În acest act liturgic, fumul de tămâie este semn al harului care unește sinaxa, trupul Bisericii, cu Capul ei, Hristos.

Cum se transformă tămâia în bună mireasmă? Prin foc. Așezată pe jăratecul din cădelniță, rășina se va topi, va arde și se va transforma în bună mireasmă. Acest lucru ne amintește că, în totdeauna, credința ne transformă, ne preface. Ceea ce e natural, crud, va fi prefăcut în liturgic. Și, de fapt, aceasta este vocația omului, ca în toată existența lui să fie liturghizat,

ca toată existența lui să devină o slăvire a lui Dumnezeu, ca viața însăși să devină liturghie. Dar acest lucru se întâmplă numai atunci când în lăuntrul ființei sale are focul. Chiar de aceea venim la liturghie, să primim acest foc, care transformă întreaga materie crudă a existenței noastre în slavoslovie. Buna mireasmă se opune mirosului pestilențial produs de păcate, patimi și înclinații vicioase. Mirosul sacru de tămâie ne îndeamnă să ardem toate acestea din noi, printr-o pocăință fierbinte, în urma căreia sufletul se va înobilă cu buna mireasmă a virtuților, asemenea fumului de tămâie.

Dacă tămâia și-a încheiat slujirea, dacă și-a îndeplinit esența menirii sale, se preface în cenușă. Este turnată afară. Atunci când trupul omului este așezat în mormânt fiind redat țărânei, cenușa din cădelniță se toarnă peste sicriu. Acest lucru arată că atunci când omul și-a încheiat misiunea pe pământ și moare, trupul lui se transformă în praf și cenușă, dar ceea ce este esențial deja s-a înălțat, comoara este sus, la Dumnezeu.

Comunicat

Noi hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

În ziua de 29 septembrie 2020, în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu tema **Pastorația familiei creștine azi**.

Sfântul Sinod a apreciat că în acest an marcat sever de pandemie, Biserica și-a adecvat metodele sale de pastorație unei realități dificile, transmițând mesajul Evangheliei inclusiv în mediul *on line*.

Totuși, s-a constatat insuficiența comunicării mediatice în raport cu starea de comuniune pe care credincioșii o trăiesc în mod firesc prin participarea fizică la viața liturgică a comunității. De asemenea, telemunca și școala *on line* reprezintă doar o soluție provizorie, până la depășirea stării provocate de pandemie.

Închiderea școlilor a afectat semnificativ procesul educațional, elevii și profesorii nefiind suficient pregătiți pentru desfășurarea cursurilor *on line*. De aceea, Patriarhia Română, prin intermediul proiectului *Alege Școala!* și al eparhiilor, a venit în sprijinul elevilor și cadrelor didactice din comunitățile dezavantajate, oferind acestora aproape 5.000 de tablete sau alte dispozitive electronice.

Ținând cont de cele menționate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române:

1. *La act de situația pastorației familiei în contextul pandemic actual și de acțiunile social-filantropice întreprinse de Biserica Ortodoxă Română;*
2. *Solicită tuturor parohiilor intensificarea activităților dedicate pastorației familiei, precum și cultivarea relației dintre familie și Biserică;*
3. *Îi îndeamnă pe toți credincioșii să cultive, prin rugăciune și fapte de caritate, educația creștină a copiilor și tinerilor, acordând sprijin spiritual și material mai ales familiilor defavorizate.*

De asemenea, Sfântul Sinod a luat act de următoarele reglementări legislative recente:

4. *Legea nr. 137/2020 pentru declararea lui Mihai Viteazul, Domnul Țării Românești și al Moldovei și Principe al Transilvaniei, martir și erou al națiunii române.* Ziua dedicată ceremoniilor pentru comemorarea domnitorului a fost stabilită pe data de 27 mai a fiecărui an.

5. *Legea nr. 138/2020 pentru declararea personajelor istorice Horea, Cloșca și Crișan martiri și eroi ai națiunii române și pentru comemorarea la data de 8 noiembrie a Martirilor Români de la Beliș.* Ceremoniile pentru comemorarea celor trei martiri și eroi, Horea, Cloșca și Crișan, se vor desfășura în fiecare an în ziua de 2 noiembrie, iar în ziua de 8 noiembrie a fiecărui an va fi comemorată Ziua Martirilor Români de la Beliș.

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

¹ Romano GUARDINI, *Despre semnele sacre*, trad. Viorica Nișcov, Editura Humanitas, București, 2003, p. 61.

² SFÂNTUL IOAN DIN KRONSTADT, *Liturghia – cerul pe pământ. Cugetări mistice despre Biserică și cultul divin ortodox*, ediția a II-a, trad. Boris Buzilă, Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 146.

³ *Adv. Haer.* IV, 20, 7.

Ortodoxia deasupra unui cuib de cuci

Dr. Eugen Adrian Truță

Aceasta nu este cronică întoarsă a filmului și nici recenzia cărții lui Ken Kesey, însă mi-am permis să calchiez titlul de dragul unei narațiuni în ramă.

Cu siguranță rețineți din debutul filmului fragmentul în care pacienții treceau în șir indian pentru primirea medicamentelor prin fața ghișeului „sorei-șefe Ratched”, în acordurile ceremonioase ale lui Mantovani din a sa „Chairmaine”. Vă puteți da seama cu ușurință de caracterul de parabolă al acestei antologice scene și puteți, motivați sau nu de împrejurări regresive, să acceptați că fiecare dintre noi suntem, într-o măsură mai accidentală sau nu, un McMurphy. Sigur, presupunerea mea, oricât ar suna de verosimilă într-un eseu, va produce dezacorduri în partitura cotidianului dumneavoastră.

Deseori, căutăm și invocăm în viața noastră scene precum cele mai sus descrise și le numim „iconice” (în pronunția anglofonă sună mai credibil), ne nutrim profunzimile cu fotografia realității nude și, la sfârșit, acceptăm cu surâs pasager dozajul de superficialitate în felul nostru de a căuta răspunsuri, aproape că procedăm ca și cum vom primi o pastilă de adevăr într-un registru muzical ales.

Și aici e un tâlc asupra căruia vreau să consum cerneala. Ortodoxia nu hrănește cuibul singurătăților egolatre prin administrarea gradată a adevărului într-o atmosferă de societate puristă. Să ne gândim la film: majoritatea pacienților din salonul celor declarați nebuni se internaseră, de fapt, voluntar, la fel cum și noi, voluntar, ne punem singuri diagnostice sufletești și, mai nou, fizice (mania autodeterminării medicale face ravagii mai ales în rândul celor educați care se aventurează temerar să ne spună că adevărul medical a acostat în PC lor).

Această proiecție idealistă a adevărului venind *melodic* în noi este, în fapt, cuibul nostru de cuci, cetatea noastră întărită de singurătate și refuz. Sfântul Paisie Aghioritul spunea: „Nu vă încredeți în gândurile voastre, nici când vă spun că sunteți răi, nici când vă spun că sunteți sfinți”.

Credința creștină este una și a conflictului perpetuu, a deflagrației nesfârșite, a atenției neobosite, a răbdării fără măsură. Câmpul de luptă însă, nu e cel fizic, vizibil, ci arena *duhurilor celor din văzduhuri*. Încercările noastre de estetizare, de înfrumusețare, de îndulcire, de ameliorare discursivă sunt probe ale fariseismului nostru.

Constatând realitatea, unii propun să ne *retragem din lume*, cel puțin psihologic, cel puțin într-un *salon*. Există în această atitudine un amestec de regret și satisfacție de sine, de auto-umilire și mândrie, există de asemenea neglijență și indiferență deliberate față de implicațiile doctrinare ale acestei atitudini izolaționiste care transformă simțirea ortodoxă într-o abordare individualistă a credinței. În alt plan, putem presupune un fel de *sionism creștin* (dacă istoria ar mai putea imagina așa ceva după secole de încercări nereușite în care fie împărăția creștină, fie cetatea ideală au eșuat lamentabil).

În creșterea sa, reacția imediată și oarecum îndreptățită a umanității în fața istoriei a fost existențialismul în diferitele sale nuanțe. Acesta a fost și a rămas o reacție care ecraniza dispariția speranței, limita de netrecut, capătul unui drum la sfârșitul căruia omul rămâne nerezolvat, nesalvat, condamnat la viața vizibilului fiindcă în cele din urmă fiecare om stă sub *aceeași detecție universală a irelevanței ultime*.

Toți pacienții internați în salon acceptau senin inutilitatea propriei determinări fără a putea renunța la autoritatea „sorei-șefe”. Cât existențialism!

Așadar, este „istoria doar un teren de încercare pentru suflete și caractere sau este ceva ce seamănă a planul lui Dumnezeu”? Întrebarea obligă bunul simț la o teologie a culturii, la o re-considerare a providenței într-o perspectivă holistică, în care vocația de rege, profet și preot ale omului să depășească banalitatea imediatului.

În lumina acestora putem să nu exagerăm împlinirile umane și nici să nu minimalizăm vocația creativă a omului, pe de-o parte pentru că destinul culturii umane nu este relevant în sens ultim, iar pe de altă parte tocmai deoarece cultura e manifestarea (într-un fel complex și diacronic) a voinței lui Dumnezeu. Nicio societate nu poate să facă abstracție de fondul său cultural, scris sau oral, rural sau citadin, și în acest sens metamorfozarea creștină a acestora deschide ușile unei împliniri umane fără a cădea în *mântuire prin cultură*.

Conștientizăm astfel că Întruparea a însemnat inaugurarea istoriei în forma sa linară (început și final) spre deosebire de fatidica ciclicitate a timpului elin. Iminența unui sfârșit uman stătea de acum sub semnul unei desfășurări în *crescendo* și niciodată repetitive. Asta a născut și cultura în sine ca producție a umanității. Prin secularizare și cristofobie, simțim îndepărtarea voită de taina Răscumpărării ca reîntemeiere sau restaurare a lumii și apropierea de ideea unui sens al creației. Nuanța nu ar trebui să fie sensul *a ceva*, ci primirea Revelației. Altfel, acceptăm utilitarismul credinței religioase. Pentru acest fel de a trăi, nu e nevoie de ezoterism sau izolaționism psihologic care să transforme vestea cea bună a Evangheliei în domeniu privat al individului, în *salon*, ci e necesară o justă plasare în mărturisirea publică a credinței.

Instrumentalizarea istoriei ca unic mediu al propriei deveniri nu este salutară în actul creației și limitează libertatea la atitudini ultra-cultice. E imperativă căutarea unui echilibru între expunerea în fața civilizației și legătura tainică cu Dumnezeu cel viu, departe de existențialism ca formă de lucru, departe sau deasupra unui cuib de cuci.

Trivializarea medicinei

Dr. Mircea Gelu Buta

Afost o vreme când însemna ceva să fii medic, lumea te respecta. Acum oamenii se întâmplă să-i desconsider uneori pe medici, și de multe ori aceștia o merită. De ce? Pentru că mulți nu s-ar opri să îngrijească un om care moare pe stradă, căci dacă lucrurile nu ies bine, ar putea fi dați în judecată. Cel mai cumplit motiv ar fi însă că s-ar putea să nu primească niciun ban pentru asta.

Pe vremuri medicina era o profesie idealistă. O dimensiune legendară atașată bolilor, pentru că ele rănesc suflete și seamănă groaza între oameni. Cred că este o prostie să faci medicina doar pentru bani. Trudești ca să devin medic pentru că îți pasă de oameni: „*Dacă vrei să te îmbogățești intră în afaceri...*”, mi-a spus-o cu ani în urmă unul din maeștrii. Într-adevăr nu trebuie să muncești doisprezece ani învățând și specializându-te, iar generația mea a făcut-o obsesiv. Ne luptam cu toții zi și noapte pentru a reuși să scoatem la liman un caz greu. Eram tineri și altruști, iar oamenii știau să-ți spună un mulțumesc.

Astăzi mă înfricoșează cum evoluează societatea. După ce în jurul pacientului se învârt zi și noapte o mulțime de medici și asistente, iar nota de plată pentru echipamente și medicamente este infimă - de fapt acesta, nici nu ar putea să plătească pentru toate îngrijirile primite -, ce credeți că spune la plecare? Probabil un „*Du-te dracului*”, bineînțeles în gând... După ani, începi să te obișnuiești cu această atitudine. Nu-ți mai pasă.

Suntem o societate care dorește să construiască pe sentimente negative, frică, invidie, ură, delațiune, oportunism. Este trist că delațiunea a căpătat valențe morale și este acceptată de societate, uneori chiar și aplaudată. Periodic asistăm la atacuri mediatice, indecente, neprofesioniste și neinformate, la adresa a câte unui coleg medic, de obicei cu renume profesional. Cauzele sunt multiple și încercăm să le analizăm de fiecare dată pentru a le putea contracara atât cât putem, căci nu merită să lăsăm să fie știrbit prestigiul unui om prin dezvoltări ideatice fără legături cu realitatea. Ca să ne împrosptăm memoria, aș reaminti înscenările făcute chirurgilor Irinel Popescu și Mircea Beuran, urologului Mihai Lucan, legistului Vasile Astărăstoie, ortopedului Gheorghe Burnei și mulți alții. Deși lumea medicală îi privește cu respect, datorită performanței de care au dat dovadă, modul în care societatea i-a răsplătit a fost cu totul altul. Aceștia au fost calomniați, atrași în procese, demonizați, totul pentru a se arăta că medicii români nu sunt buni. Scenariile regizate în jurul acestor oameni, cu scopul de a se acoperi interese și sau deficiențele majore ale sistemului, au adus în discuție malpraxisul. Se discută mereu despre malpraxis, fără ca interlocutorii să aibă cele mai mici cunoștințe în domeniu.

„*Piloți orbi*”, cum îi numește Mircea Eliade pe păpușari, au cerut să iasă din spitale și clinici, de la catedre, bătrânii șefi de școală și să se facă loc tinerilor. Ca urmare, unii români nu mai au modele și nu mai au nici încredere în conducători. Societatea este împinsă să renunțe la sentimente pozitive, cum ar

fi compasiunea, iubirea, spiritualitatea, empatia, competiția etc. „*Scopul scuză mijloacele*” a devenit un slogan acceptabil și acceptat, iar acesta ne îngrozește.

Se vorbește de „*omul de tip nou*”, un vis al tuturor dictaturilor, inclusiv al celei comuniste. În România visul a devenit realitate. Prin selecția naturală s-a creat „*omul nou post-decembrist*”, ale cărui principale trăsături au devenit: invidia, incompetența, intoleranța, superficialitatea, avariția, demagogia, corupția. În situația creată, incompetenții o iau înaintea competenților, inculții înaintea celor care au cultură serioasă. Așa se face că funcțiile decizionale din sistemul medical românesc se ocupă, de o bună perioadă de timp, în funcție de carnetul de partid și gradul de obediență față de șef.

Pentru a da satisfacție superiorilor, o fostă ministă a sănătății angaja pacienți sub acoperire, pentru a-i da în vileag pe doctorii care se lăsau mituiți. Managerii de spital, pentru a nu se lăsa mai prejos, au introdus în „*foaia de observație clinică*”, o declarație prin care pacientul se obliga să-i divulge pe medicul sau asistenta care ar pretinde mită. Lumea i-a aplaudat și ridicat în slăvi pe toți acești justițiar de mucava și ovaționa ca la teatru când era ponegrită sau arestată vreo personalitate a medicinei românești.

Iată însă că a venit pacostea asta de virus, iar după puțin timp oamenii și-au dat seama că boala nu alege între bogați și săraci, între politicieni sau omul de rând și nici nu-i ocolește pe aceia care cu puțin timp în urmă tunau și fulgerau împotriva medicilor români. Cu toții și-au dat seama că fără medici și personal medical viața lor nu valorează mare lucru și, ca prin minune, un val de simpatie și apreciere s-a revărsat indecent peste „*armata în halate albe*”.

Unii spun că e de datoria medicilor, să vindece și să sfătuiască, în vreme ce restul populației are obligația să stea închisă în casă. Amintindu-și de vechiul proverb românesc „*Dă Doamne mintea românului de pe urmă*”, câțiva compatrioți au început să facă pe galantoni și au început să trimită către spitale camioane de flori care a doua zi s-au veșejit, lăzi cu fructe, probabil în prag de perisare, doze de cafele diluate și câte alte bazaconii, toate cu scopul de a ridica moralul „*halatelor albe*”. Unii mai avuți, au început să doneze bani, iar televiziunile, ziarele și fundațiile umanitare au început să se întreacă în adunarea și gestionarea acestor fonduri.

Au fost dirijate spre spitale, măști și halate, pentru a-i proteja pe medici, cu gândul ascuns să nu pățească ceva, căci dacă aceștia ar dispărea, nu ar mai avea cine să-i îngrijească pe oameni. Treaba sigur are un resort mult mai adânc psihologic și sociologic; la „*Colectiv*” a fost la fel, s-a oscilat între înjurături și sărutatul mâinilor... Medicilor nu le trebuie nici bani, nici statui și nici laude. Ei știu ce au de făcut și, mai mult de atât, îi iartă pe semeni pentru toate răutățile lor.

În încheiere, am să mă folosesc din nou de cuvintele lui Mircea Eliade: „*În tot acest timp, piloții orbi stau surzătorii la cârmă, ca și cum nimic nu s-ar întâmpla. Și acești oameni, conducători ai unui popor glorios, sunt oameni cumsecade, sunt uneori oameni de bună credință, și cu bună voință...*”¹

¹ Mircea Eliade, „Piloții orbi”, Ziarul *Vremea*, nr. 505, 19 Sept. 1937, p. 3.

Dr. Iosif Gall (1839-1912), un mecenat clujean (I)

Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

„Știe toată lumea că românului cele mai scumpe odoare sunt: biserica și limba, pentru înflorirea lor toți ne unim pururea”.

Această frază a fost rostită de magnatul român Iosif Gall, în 11 martie 1900, în cadrul adunării de constituire a parohiei ortodoxe române din Budapesta. O declarație similară făcuse Emanuel Gojdu, cu patru decenii mai devreme. Cu toate că par astăzi desuete, trebuie să recunoaștem că pentru generația lui Gojdu și Gall, ca, de altfel, pentru cele ale stră-străbunilor noștri, aceste declarații au reprezentat expresia clară și concisă a matricei lor identitare, creștine, ortodoxe și românești. Această realitate istorică incontestabilă ne ajută, pe noi cei din secolul 21, să înțelegem lupta îndelungată pe care au dus-o pe tărâm bisericesc și național, cultural și politic în modernitate. Spre deosebire de alți politicieni și mecenai români ai vremii sale, Iosif Gall este un nume prea puțin cunoscut astăzi, de aceea am considerat oportună evocarea sa în acest an dedicat filantropilor ortodocși români¹.

Iosif Gall s-a născut în 4 aprilie 1839 la Cluj, în familia părintelui Grigorie Gal (1805-1851) – paroh și protopop ortodox al Clujului între 1829-1851 – și a Carolinei Stan de Ineu († 1904). Rămași orfani, cei patru copii minori ai familiei Gall, Ioan, Iosif, Nicolae și Iuliana, au fost luați sub aripa protecției a episcopului Andrei Șaguna, care s-a îngrijit, ca un al doilea părinte, de educația și realizarea lor în viață, atât în plan profesional, cât și în cel familial. Pe Ioan și Iosif i-a susținut să-și finalizeze studiile gimnaziale, liceale și superioare la Cluj, Sibiu și Viena, pe Nicolae l-a sprijinit să-și afle un rost în România ca funcționar al CFR-ului, iar pe Iuliana a povățuit-o în viața de familie prin căsătoria contractată cu judecătorul Vasile Ranta din Bistrița. Elev eminent al liceului regesc din Cluj, episcopul Șaguna l-a îndemnat pe Iosif Gall să îmbrățișeze o carieră juridică, susținându-l financiar în timpul studiilor la Academia de Drept din Sibiu și la Universitatea din Viena, unde l-a dus cu propria-i trăsură. Acolo, în 1860, tânărul clujean și-a finalizat studiile prin susținerea doctoratului și dobândirea titlului academic de „doctor juris” al Almei Mater Rudolphina.

Tânărul jurist și-a început cariera ca avocat stagiar, apoi a ajuns funcționar la Cancelaria Aulică a Transilvaniei din Viena (1861-1867), referent la Ministerul de Justiție (1867), la Tribunalul suprem transilvănean (1868) și la Curtea de Casație (1869) din Budapesta. În anul următor, la vârsta de numai 32 ani, a ajuns judecător la Tabla regească din capitala Ungariei, iar după câțiva ani a fost transferat în funcția de consilier la Curtea de Casație, unde a activat până în 1881, când a demisionat, renunțând la cariera juridică pentru cea politică. Activitatea sa juridică de 15 ani în slujba instanțelor maghiare a fost apreciată elogios de către contele György Mailáth (1818-1883), președintele Înaltei Curți din Budapesta, de presa vremii și de către autoritățile politice, Iosif Gall fiind decorat de către împărat cu Ordinul Coroana de Fier, clasa a III-a, pentru meritele deosebite în domeniul justiției.

Decizia de a abandona cariera juridică, de a-și permite să renunțe la pensie și apoi de a se lansa în politică a fost luată de Iosif Gall la foarte scurtă vreme după căsătoria cu Ecaterina de Agora, încheiată la Budapesta în 5 octombrie 1879. Descendentă a unei bogate familii din Banat, zestrea Ecaterinei a constat într-o moșie de 870 ha la Lucareț, în comitatul Timiș, și o altă proprietate aflată în Croația la Ribnik, pe care o moștenise în urma morții primului ei soț, Ioan Dobran. De altfel, biograful lui Gall, Teodor Păcățian subliniază că prin căsătoria cu Ecaterina de Agora, Iosif Gall și-a asigurat atât o viață casnică fericită și liniștită, cât și o situație materială prosperă. Pe de altă parte, prin unirea destinului său cu Ecaterina de Agora, Iosif Gall a reușit să pătrun-

dă în cercurile aristocratice și guvernamentale de la Budapesta, aceasta fiind renumită în capitala Ungariei pentru actele ei filantropice și pentru „vestitele balurile românești” din anii 1880, 1881 și 1882, la care luase parte „floarea aristocrației maghiare”.

La alegerile din primăvara anului 1881, Iosif Gall a candidat ca independent în cercul electoral al Recașului, comitatul Timiș, pe raza căruia se afla și moșia de la Lucareț. Candidatura sa a fost încununată de succes, în 15 / 27 mai 1881, fiind ales deputat în camera inferioară a Parlamentului Ungariei, unde a susținut programul politic al Partidului Liberal Maghiar, devenind membru și referent al comisiei juridice din parlament. Deputatul Gall a sprijinit politica activistă a mitropolitului Miron Romanul (1874-1898), care a dus în cele din urmă la constituirea Partidului Moderat Român, în 2 / 14 - 3 / 15 martie 1884. De altfel, conferința de constituire a noului partid a fost dominată de figura carismatică a lui Iosif Gall, care a subliniat necesitatea ieșirii din pasivism a românilor, recunoașterea situației politice survenite în urma dualismului, depășirea clivajului dintre români și unguri, inclusiv prin renunțarea la ideea votului universal, adoptat atunci în Franța, și abandonarea

Fotografia realizată în Atelierul fotografic Elliger Ede din Budapesta, a fost dăruită Elizei Isac (1854-1922), mama scriitorului Emil Isac (1886-1954).

aspirațiilor românești de a reobține autonomia Transilvaniei. PMR-ul a editat ziarul „Viitorul”, gazetă politică, economică și literară, tipărit la Budapesta între 20 decembrie 1883 și 12 aprilie 1885, gazeta reflectând disponibilitatea de colaborare a partidului cu guvernul maghiar prin deviza: „Activitate și legalitate. Dreptate și frăție”. Noul curs a fost inaugurat la alegerile din iunie 1884, când candidații PMR-ului au participat la alegeri pe liste comune cu Partidul Liberal Maghiar, condus de Kálmán Tisza, Iosif Gall reușind să câștige un nou fotoliu parlamentar în cercul electoral Recaș. Revizuirea atitudinii binevoitoare a liberalilor lui Tisza față de PMR a dus la destrămarea partidului, proiectul moderat și activismul politic ale acestuia continuând însă să influențeze opțiunile politice ale inteligenței române. Iosif Gall însuși nu-și va schimba orientarea politică, rămânând un critic al pasivismului Partidului Național Român din Transilvania și un aderent al activismului prin participarea românilor la alegeri, nominalizarea unor candidați români și necesitatea unei colaborări oneste cu guvernul maghiar și Partidul Liberal în vederea dezvoltării sociale, culturale și bisericești a românilor. Activitatea deputatului Iosif Gall în parlamentul ungar a fost una prodigioasă, acesta rostind în cei șase ani (1881-1887) de mandat 16 discursuri parlamentare, tematizând chestiuni juridice, administrative, financiare, educaționale și sociale, dovedindu-se un exponent veritabil al liberalismului.

În 1887 cariera politică a lui Iosif Gall a luat o nouă turnură, acesta fiind numit de către suveran membru pe viață al Casei Magnaților, camera superioară a Parlamentului Ungariei, în care intrau ierarhii bisericilor recunoscute, cei mai importanți reprezentanți ai aristocrației și cei mai apreciați oameni de știință ai țării. Gall devenea al doilea român, după Emanuil Gojdu, care s-a bucurat de o asemenea cinste și demnitate politică în Ungaria dualistă. Din această poziție, Gall a desfășurat mai multe acțiuni în folosul națiunii și a bisericii din care făcea parte, două meritând a fi menționate aici. Mai întâi, demersurile sale pe lângă guvernul maghiar pentru grațierea liderilor politici români condamnați la închisoare în urma procesului Memorandumului din 1894. Acțiunile lui Gall nu au fost necunoscute contemporanilor săi, chiar dacă grațierea memorandiștilor în 1895 a fost semnată de împăratul Franz Joseph în urma intervenției regelui Carol I al României. Apoi reține atenția memorabilul său demers în vederea creșterii numărului preoților militari ortodocși, români și sârbi în armata austro-ungară și organizarea unei autorități superioare pentru ei în cadrul Ministerului de Război. În acest sens, magnatul român a susținut un discurs bine articulat în ședința Casei Magnaților din 25 iunie 1895, argumentând că situația de atunci nu corespundea poziției „de drept public” a Bisericii Ortodoxe din Austro-Ungaria. Acțiunea sa a fost încununată de succes, Ministerul de Război de la Viena înființând în 1896 un post de protopresbiter ortodox cu grad de ofițer în armata k.u.k și suplimentând treptat numărul permanent al preoților militari ortodocși de la 9 la 14.

Activitatea profesională exemplară a lui Iosif Gall a fost dublată de o profundă implicare în viața social-filantropică, cultural-educatională, economică și bisericească a românilor ortodocși din Monarhia Habsburgică. În plan social, economic și filantropic este pilduitoare acțiunea sa de a crea locuri de muncă pentru locuitorii satului Lucareț și din împrejurimi prin modernizarea carierei de granit aflată pe domeniile sale din Timiș. Veniturile obținute din exploatarea și valorificarea respectivei cariere au fost utilizate și în sprijinirea financiară a tinerilor din cercul electoral Recaș pe durata studiilor secundare și universitare. Totodată, a susținut în permanență ridicarea de noi biserici și școli în comunele cercului Recaș, a intervenit în favoarea locuitorilor pentru amânarea, reeșalonarea și chiar anularea unor datorii către stat sau instituții private, apoi în arendarea la prețuri reduse a unor proprietăți ale statului, în protejarea imobilelor comunitare ale românilor, în sprijinirea românilor de a ocupa funcții administrative, în soluționarea problemelor lor curente. De asemenea, a înființat la Recaș o instituție financiară care oferea împrumuturi cu dobândă mică. Ca mare proprietar, Iosif Gall a fost și un susținător al băncilor românești, în calitate de membru fondator și acționar al acestora. Astfel, în 1885 s-a numărat între întemeietorii Băncii „Timișana”, iar în 1911 între fondatorii „Băncii Generale de Asigurare” din Sibiu.

În plan cultural s-a implicat în viața Asociațiunii Astra (1861), al cărei membru fondator a fost, numărându-se printre ctitorii Muzeului național etnografic al Astrei de la Sibiu. Studiind și muncind în capitala imperiului, Gall a luat parte la constituirea „Societății Literar-Științifice a Românilor din Viena”, al cărei președinte a fost ales în 24 decembrie 1864, avându-i alături, ca vicepreședinte, pe Anania Trombițaș, fiul protopopului ortodox al Târgu Mureșului, și ca secretar pe bucovineanul Orest Voronca, alături de ceilalți 25 de membri fondatori. Scopul declarat al societății era „cultivarea literaturii române și după putință ajutorarea studenților români”. Mutându-se la Budapesta în 1867, a sprijinit studențimea română din capitala Ungariei constituită în Societatea „Petru Maior”, donând, cu ocazia jubileului semicentenar al acesteia, suma de 200 de coroane în beneficiul activităților derulate de studenții români. În anul 1870 s-a înscris între membri fondatori ai „Societății pentru Fond de Teatru Român” contribuind cu suma de 100 florini. Locuind în Budapesta a fost ales între membri laici ai reprezentanței Fundației Gojdu, activând în conducerea fundației și implicându-se în progresul acesteia între anii 1884 și 1912.

(continuare în numărul următor)

¹ Medalion redactat pe baza următoarei bibliografii: Mihai D. Drecin, „Noi date privind originea mecenatului roman dr. Gáll Ioszeff (1839-1912)”, în *Analele Universității din Oradea, Istorie-Arheologie*, XXVI, Oradea, 2016, pp. 69-74; Teodor V. Păcățian, *Un mecenat român: Dr. Iosif Gall*, editor Ovidiu Emil Iudean, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012; Maria Berényi, *Personalități marcante în istoria și cultura românilor din Ungaria (Secolul XIX)*, Giula, 2013; Fl. Mureșanu, *Biserica din deal și vechea biserică ortodoxă română din Cluj și slujitorii ei*, Cluj, 1942.

O ctitorie „de suflet” a preotului martir Augustin Pop: „Reuniunea femeilor ortodoxe-române «Sfânta Maria»” din Mijlocenii Bârgăului, 1929

„Bătrânu-i mort acum și buzele-i sunt mute
 El doarme-n sânul bunului pământ
 și de-ar trăi azi, cine să-i asculte
 povața înțeleptului cuvânt?”
 (Magda Isanos*)

Maria Holbură

Marea Unire din 1918 reprezintă un reper sigur și luminos în devenirea noastră ca neam și țară. Cei care au luptat pentru înfăptuirea ei și următorii, care au muncit pentru consolidare, au croit un drum clar pe care îndrumau marea masă a poporului, traumatizat de război, aspirări și umilințe de tot felul. Ființa națională se putea redresa și dezvolta doar prin religie, cultură și morală.

Pentru locuitorii din Mijlocenii Bârgăului, eliberați și ei din chinurile Imperiului, era necesară o revigorare a vieții de zi cu zi sub toate aspectele. Șansa lor a venit, după terminarea războiului și a lipsei preotului, odată cu instalarea ca paroh a tânărului Augustin Pop, sălăjan de origine, absolvent al Academiei Teologice din Sibiu. Cu forța tinereții, înțelepciunea și cunoștințele dobândite printr-un studiu solid în „școala” ctitorită de Sfântul Andrei Șaguna, cu harul obținut prin hirotonie s-a angajat, cu toate forțele, împreună cu tânăra lui soție, învățătoarea Rafila, în emanciparea creștinilor din parohie.

Dintr-un *Curriculum vitae* (1942), adresat Oficiului Protopopesc Bistrița, cităm obiectivele avute în vedere pe plan religios-moral, pe teren cultural și economic, așa cum le-a gândit și realizat în primul an de preoție. „Scopul pastorației preoțești în parohie este de a conduce turma cuvântătoare prin grai și fapte, conform învățăturilor Mântuitorului, să ajungem la fericirea veșnică”. Citez în continuare: „Pentru împodobirea serviciului divin, în anul 1927 am înființat din tineret un cor bisericesc, cultivând în ei sentimentele nobile și prin ei credincioșilor ascultători. Conduc de ideea că un neam numai atunci își poate clădi un viitor strălucit dacă la baza lui are adevărata femeie și mamă înzestrată cu calități și cultivată în direcția religios-morală, în anul 1929 am înființat societatea feminină «Reuniunea Femeilor ortodoxe-române de plugari Sfânta Maria». În cadrul acestei societăți, cu prețiosul concurs al soției mele în calitate de Prezidentă am dezvoltat o activitate intensă înglobând în cadrul ei toate ramurile de cultură religioasă și laică necesare sufletului și minții unei mame prin sărbători religioase, naționale, cuvântări, teatre, șezători, excursii etc.”.

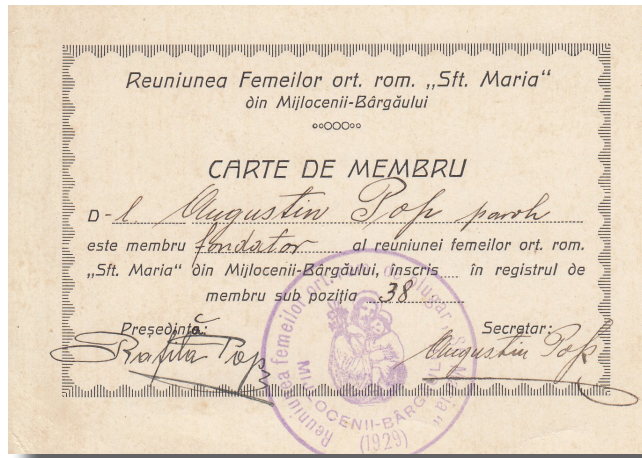
Adunarea generală de constituire a „Reuniunii Femeilor” a avut loc în 6 decembrie 1929. Preotul a citit celor prezenți statutul acestei asociații care conținea 9 pagini în care se făceau precizările necesare. Din statut se detașau, în primul rând, „Scopul: a) întărirea vieții religioase-morale a parohiei; b) înzestrarea, înfrumusețarea bisericii și a cimitirului; c) ajutorarea săracilor. *Sigiliul:* Maica Domnului cu Iisus în brațe, jur împrejur cu numele Reuniunii, numele comunei și anul înființării. *Steagul:* va fi de culoare albă de mătase cu ciucuri aurii, pe o parte va fi aplicat chipul Maicii Domnului cu Iisus în brațe, iar pe cealaltă parte va avea inscripția cu numele Reuniunii, comuna și anul înființării ei cu litere aurii brodate”.

Corul mixt al Reuniunii femeilor, 1934.

La sfințirea steagului a avut loc o donație prin care credincioșii își puteau immortaliza numele pe el, cumpărând așa zisele „cuie de aur”. Acestea erau un fel de pioaneze mai mari,

dintr-un metal strălucitor pe care era gravat numele donatorului și care se fixau pe steag. Nu știu ce s-a mai întâmplat cu el, Pr. A. Pop l-a dus la biserică, după ce-l ținuse bine ascuns. Câteva „cuie” oxidate le-am mai găsit prin sertare. *Sic transit gloria mundi.* S-au păstrat și câteva *Cărți de membru*.

„Membrii Reuniunii vor face destul datorințelor creștinești, vor cerceta regulat Sf. Biserică și se vor împărtăși cu Sfintele Taine cât de des. Reuniunea va fi reprezentată cu steagul în frunte la toate procesiunile parohiale și la înmormântarea membrilor”.

Mai departe sunt precizate taxele, fondurile, condițiile necesare pentru a deveni membru, oficialii și funcționarii Reuniunii, drepturile și obligațiile lor, Adunarea generală anuală în care se dezbate și se hotărăsc, prin vot, toate acțiunile.

„Oficialii Reuniunii sunt: o prezidentă, un secretar, o controloră, trei viceprezidente, o casieră, un bibliotecar, aleși pe 3 ani și o prezidentă de onoare, aleasă pe viață”, cu toții fără nici o retribuție. Exista și un comitet de 21 de membri. Din oficiu vor fi membri în comitet prezidenta, viceprezidentele, secretarul și controlora, iar ceilalți 15 membri, adică 10 femei și 5 bărbați se vor alege de către Adunarea generală și se pot alege și dintre ceilalți membri din birou”.

„După dezbateri serioase Adunarea generală hotărăște înființarea «Reuniunii de femei», convingându-se din sfaturile părintești spuse de președintele ad-hoc Augustin Pop, paroh, pentru îndreptarea vieții religioase-morale a parohiei, care în urma războiului a lăsat mult de dorit, având și de scop înfrumusețarea locașului Dumnezeiesc a bisericii și fapte caritative”.

În Procesul-verbal de constituire a consemnat numele a 46 de femei fondatoare dintre care au fost alese în funcții următoarele: Prezidentă: Preoteasa Rafila Pop, învățătoare; Viceprezidente: Paraschiva Mănarcă; Ana Sbârcea; Secretar: Augustin Pop, paroh; Casieră: Ioana Gâța; Controloră: Teodora Someșan; Bibliotecar: Toma Platon, învățător; Prezidentă de Onoare: Maria Bârsan, preoteasă văduvă; Comitetul Reuniunii, format din 10 femei și 5 bărbați era acesta: Maria Monda, Ileana Vlăsa, Ileana Sucilea, Ludovica Someșan, Ioana Sturzul, Toader Adreșel, Firoana Vlăsa, Dumitru Holbură, Gaftița Someșan, Petru Cocoiu, Firoana Holbură, Dumitru Bondriș, Maria Cotu, Floarea Cordovan, Ilie Someșan.

O dispoziție importantă era următoarea: „Reuniunea se pune sub jurisdicțiunea canonică și sub patronatul Episcopului ortodox-român P.S.S. Nicolae Ivan din Cluj, căruia îi compete și dreptul de inspecțiune asupra ei și întru toate se recunoaște dreptul de suprainspecțiune a statului român”.

Corul mixt al Reuniunii femeilor, cu steag, 1936.

La 10 ianuarie 1930 *Statutul* a fost aprobat de Consiliul Eparhial Cluj împreună cu Procesul-verbal al Adunării generale de constituire a Reuniunii: „În cadrul Reuniunii femeilor am reorganizat corul mixt – citez iarăși din *Curriculum vitae* – înglobând în el toate vârstele cu aptitudini muzicale, instruindu-l în timp îndelungat Sfânta Liturghie, cântări religioase și cântece național-patriotice și populare, care cor a depășit hotarele parohiei, luând parte activă la multe și însemnate servicii religioase și culturale și naționale”.

(continuare în numărul următor)

Jurnal cu ÎPS Bartolomeu (1996)

Dr. Nicoleta Pălimaru

15 decembrie 1996

stăzi a slujit și a predicat la catedrală ÎPS Bartolomeu despre *Pilda celor chemați la cină*. După Sfânta liturghie, am fost la maica Galineea și am servit masa împreună. Spunea că, după Crăciun, IPS Bartolomeu va pleca o săptămână la mănăstirea Rohia să se odihnească.

La slujba vecerniei, care e întotdeauna solemnă în prezența unui ierarh, a asistat ÎPS Bartolomeu și a rostit rugăciunea „Învrednicește-ne Doamne”, apoi a ținut o meditație pătrunzătoare la Sfintele Colinde.

16 decembrie 1996

Astăzi, la cursul de dogmatică părintele profesor Ică a predat continuu trei ore, fără niciun moment de respiro. Au fost lucruri interesante, referitoare la raportul dintre teologie și filosofie – despre care a discutat în mod amplu pr. Ică junior la cursul său de la Filosofie –, recomandând o bibliografie stufoasă, amintind totodată și testamentul lui Heidegger.

După-amiaza mi-a fost plină de conversațiile avute cu părintele Ică senior și părintele Ică junior în cabinetul de la decanat, aproape trei ore. Recomandări de lectură, planuri de viitor, un posibil doctorat în teologie, sub îndrumarea părintelui Ică senior. Mi-a plăcut remarcă părintelui Ică junior când îi spunea tatălui său că fiecare Îl poate mărturisii pe Hristos în domeniul pentru care a fost înzestrat.

17 decembrie 1996

După ce am terminat de citit cartea lui Teodor Baconsky, *Iacob și îngerul*, o carte „mai puțin indigestă, mai eseistică decât *Răsul patriarhilor*”, după cum preciza autorul la lansarea cărții, texte parcurse în paginile revistei *Dilema*, și care m-au îmbogățit stilistic și ideatic la relectură, am început cartea lui Andrei Scrima, *Timpul rugului aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, ed. Humanitas, cu temeinica prefață semnată de dl. Andrei Pleșu.

Una din rugăciunile de tinerețe ale părintelui Andrei Scrima era: „Păstrează-mă, Doamne, întotdeauna, străin și singur”. Întâlnirea cu părintele Ioan cel Străin devine hotărâtoare. Părintele Scrima a fost un fel de „instrument” al său. Amândoi au avut nevoie unul de celălalt. A fost un schimb reciproc. Este o carte capabilă să schimbe firile umane. Asociez persoana părintelui Scrima cu cea a părintelui Rafail Noica.

Textul părintelui Scrima stă sub semnul minuțiozității, al detaliului atent comentat. E o tensiune în carte, aceea a înălțimilor și subțirilor de cuget.

Părintele Andrei Scrima a lucrat la Patriarhie, pe vremea Patriarhului Justinian, cu părintele Anania, și a fost rânduit călugăr de părintele Benedict Ghiuș în 1956.

18 decembrie 1996

Seara, la ora 20:30, am urcat la IPS Bartolomeu. Tocmai plecase o ceată de colindători. Am luat binecuvântare. I-am spus părintelui Anania că plec în vacanță la Moldova și mă voi opri la mănăstirea Văratec. Ne-am făcut reciproc urări de Sărbători.

22 decembrie 1996

Sunt la m-rea Văratec, la maica Xenia, o maică cu duh liniștit, înduhovnicită. A nins toată noaptea. Ninsorea, ca o rasă albă străpunsă de veșmintele negre ale măicuțelor, și luna descătușată, proiectată pe gardul viu ce pare un hotar, ar putea inspira inimile poetice. Azi dimineață am fost la Sfânta Liturghie. Foșnetul pliurilor negre ale veșmintelor și mireasma împrăștiată de cădelniță îmi amintesc, ca o madlenă proustiană, de copilărie.

24 decembrie 1996

În ajun de Crăciun, părinții i-au telefonat părintelui Anania. Tocmai i se luase un interviu pentru Pro TV. La întrebarea finală, ce ar dori să-i aducă Moș Crăciun, părintele a răspuns fără a sta pe gânduri – sănătate. Ne-a dorit să avem un Crăciun vesel.

31 decembrie 1996

Convorbire telefonică cu IPS Bartolomeu. Era răcit. „N-am putut să ies nici măcar să mă plimb pe balcon”. Lucra la *Psalmi*. Terminase de tradus *Psalmul 70*. „Aștept colaborarea ta”, a încheiat părintele. Cred că IPS Bartolomeu face un soi de exegeză poetică a Vechiului Testament, după cum, în mediul catolic, întreprinsese Paul Claudel.

* *Poezii* Editura Libra, București, 1996, p. 265.

Fundamentalismul trăirist-experiențial Depășirea misologiei ortodoxe (II)

Ioan Lisandru Bălan

(continuare din numărul anterior)

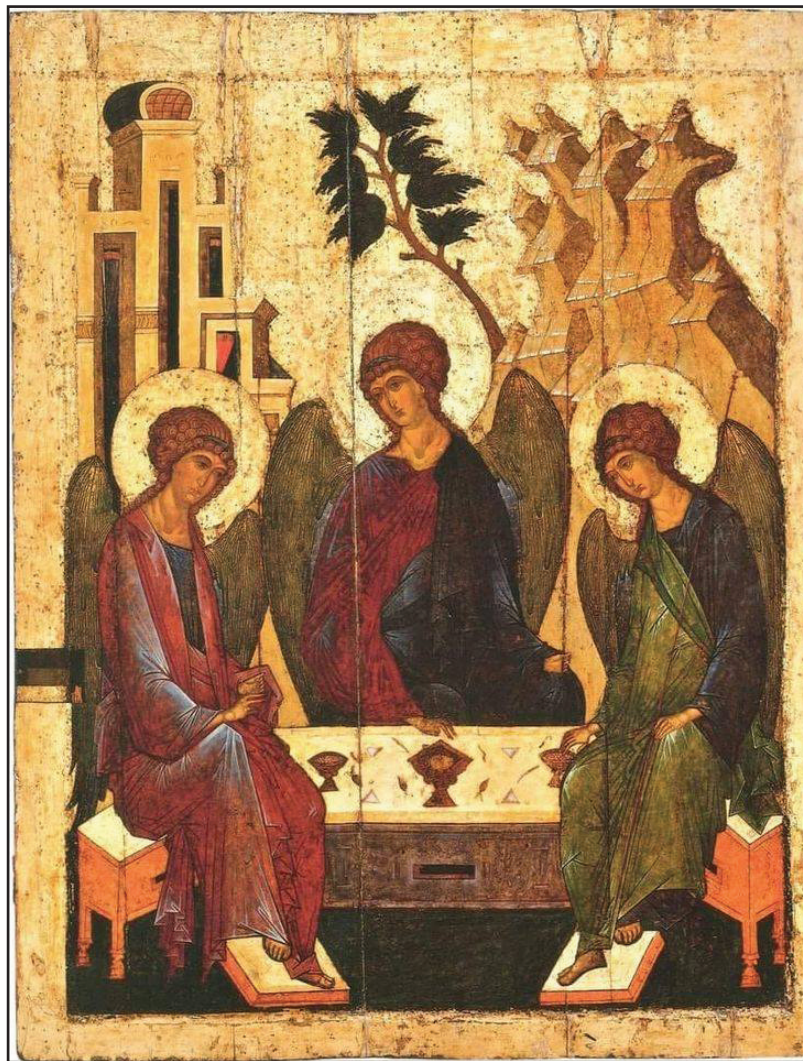
Prima parte a acestui articol a încercat să aducă în atenția cititorului potențialul de seducție pe care unele teze empiriste, cu adevărat "smintitoare", le exercită până azi asupra teologilor misologi. În această parte finală se va accentua rolul pozitiv al cunoașterii, rol a cărui receptare este afectată astăzi de o anumită amnezie provenită din aceeași misologie. Acuză principală adusă în mod curent oricând se sesizează sistematicitate sau coerență într-un discurs teologic este cea a „căderii” în „raționalism” și „scolasticism”. Ceea ce trebuie rugat oricine face această obiecție este să dea exemple concrete de „raționaliști” și „scolastici” (ortodocși – sau chiar și catolici, dacă ortodocși nu poate găsi, dar contemporani cu noi, sau, dacă nu, cât mai recent, sau măcar istorici), victime în legătură cu care să se poată susține acuzațiile. Cel mai probabil, oponentul va fi incapabil să dea astfel de exemple. Lăsând acum polemica la o parte, ceea ce se poate constata este că, spre deosebire de misologi, „Părinții” știau încă Cine este Rațiunea, adică Cine este Logos-ul, Cine este Nous-ul la care noi doar participăm.

Ortodoxia este, pe de o parte, dreapta cunoaștere a lui Dumnezeu și pe de cealaltă dreapta orânduire a slujiri cultice, pe care dreapta cunoaștere o face posibilă și o întreține, ca într-un organism care durează în lumea aceasta până la sfârșitul timpului. Accentul aici nu reclamă preeminența cunoașterii omenești, a gândirii sub felurile ei apelative și calificări (intelecție analitică, sintetică, critică, discursivă). În ordinea „coborârii” dinspre adevărata rugăciune, gândirea începe, într-un fel, unde aceasta încetează, dar în lume ele coexistă, completându-se. Se poate face o distincție între gândirea concepută în acest fel și contemplația Transcendentului. Gândirea s-a născut (la Facere) și se naște (în fiecare pas consistent al ei) din cunoașterea noetică, la care numai contemplația are acces – mai exact, din Unicul Adevăr revelat, la Care toate adevărurile participă, și la care omul poate participa prin viața în Dumnezeu. Gândirea nu ucide iubirea, ci o redă ei însăși. Gândirea este un instrument care transpune pe plan discursiv-conceptual Adevărul cunoașterii noetice, dar întotdeauna doar cu Voia Sa, fără de care nu ar putea exista niciuna din cele două forme ale cunoașterii – nici cea *dianoetică* și nici cea *noetică*, care se „traduc” reciproc.

În prima din cele 11 prelegeri ale sale despre Dogme¹, din iarna dintre anii '59 și '60, Mitropolitul Antonie Bloom pleca de la modelul cunoașterii aproapei pentru a lămuri cunoașterea Persoanei supreme: Constatăm, spunea el, existența unei serii de trepte atunci când tratăm teologic apropierea de Dumnezeu și de altă persoană. Începem cu descoperiri pozitive, cu o circumscriere descriptivă, plecând de la felul în care persoana acționează și tragem astfel concluzii ipotetice, pe care, mai apoi, le verificăm gradual. Ajungem, pe această cale, la a ști în mod „critic”, mai precis, ceea ce persoana în cauză reprezintă din punct de vedere intelectual, emoțional ș.a.m.d.. Dar chiar și aceasta ține de o primă aproximare. Simțim nevoia să o definim într-un mod mai profund, în special atunci când e vorba de o Persoană divină, și ne vedem imediat nevoiți să introducem practic la tot pasul câte o calificare contradictorie în afirmațiile noastre, paradoxală: Da, este așa – dar nici asta nu este chiar adevărat. Într-un sfârșit ajungem într-un punct în care, deoarece cunoaștem din ce în ce mai bine, ceea ce știm despre (C)ineva nu mai este exprimabil în afirmații (pozitive) simple: Nu în sensul că ceea ce știm ar deveni

vag și mai nesigur, ci am ajuns la conștiința faptului că orice am spune nu poate fi (întru totul) adevărat și că nu poate descrie (P)ersoana în deplinătatea (E)i. Dacă El dorește, putem ajunge să-L cunoaștem pe Dumnezeu într-o așa măsură, la un moment dat, încât să stăm față către Față, amuțind în acea liniște (cf. ἡσυχία) de la capătul cuvintelor și opozițiilor, liniște cu care pentru Grigorie de Nazians începe, amintea Mitropolitul Antonie, Teologia. Mitropolitul arăta că această cunoaștere numită noetică nu cere prin sine să fie exprimată, orice expresie fiindu-i, în definitiv, inadecvată, dar că ea totuși *trebuie* exprimată, aceasta fiind misiunea dată de Dumnezeu celor luminați de El, prin „preceptele asceticii” și prin „aserțiunile doctrinei” (i.e. prin Dogme).

Dar cum se vor putea arăta aceste lucruri celor mulți dintre noi care ridică pretenția, potrivnică Sfintei Tradiții și Bisericii, că „dogmele” sunt doar acele adevăruri de credință expuse în mod explicit în Sfânta Scriptură? Cu blândețe. Un început îl vor constitui locurile scripturale corespunzătoare și amintirea necesității abordării holistice a textului, în special atunci când este vorba de cunoaștere. Doar „strâns uniți în iubire” vom avea „belșugul deplinei înțelegeri pentru cunoașterea tainei lui Dumnezeu-Tatăl și a lui Hristos” (Col 2, 2-3). Incognoscibilitatea Tatălui identificată de falsa evlavie va putea fi arătată drept cvasi-paradoxala afirmare a posibilității contemplării Sale, de către cei cărora Tatăl este dezvălu-

it de Fiul (ἀποκαλύπτω, Mt 11, 27) și arătat de El (ἐξηγέομαι In 1, 18). Cunoașterea la care Scriptura face referire în primul rând în majoritatea celorlalte instanțe similare din Noul Testament, în care verbul ἐπιγινώσκωμαι (respectiv εἶδομαι, cf. Gal 4, 8-9) se folosește pentru „a cunoaște”² nu este cea discursivă, dar este una catafatică (cf. 1 Cor 13, 12, complementară cunoașterii apofatice, cf. 1 Cor 8, 2). Cunoașterea (γνώσις) invocată în aceste locuri nu este nici „știință” (ἐπιστήμη) a gânditorilor și nici simplul act de „a ști” (pe cineva, de pildă). În sensul ei tipic, recursiv, ea poate fi descrisă cel mai fidel ca fiind *cunoașterea noetică*, cea a „minții” pe care Iisus le-o deschide Apostolilor pentru a înțelege Scriptura (Lc 24:45) și cea care-i face posibilă Sfântului Pavel primirea Tainelor date prin revelație (Ef 3, 3; γνωρίζομαι)³. „Adevărata cunoaștere se obține prin curăția sufletului și a minții. Când mintea este curată, o cuprinde însuși Dumnezeu

și o învață.”⁴ Cunoașterea noetică este legată intrinsec de curățenia din a 6-a „Fericire”, care permite inimilor să ardă când le vorbește Domnul (Lc 24, 32) și face posibilă ioleanică păzire a poruncilor. „Cunoașterea îl naște, după Dumnezeu, a doua oară pe om”, scria părintele Ioan Buga, continuând prin a-l descrie „ca o ființă ale cărei conținut și finalitate” sunt nimic altceva decât „cunoașterea”⁵. Această cunoaștere este, în ultimă consecință, teognosia, care nu este „speculație teoretică ci act al iubirii, deci al creației”⁶. Dumnezeu, cunoscut deja de Platon ca „măsură a tuturor lucrurilor” (Νόμοι, 716c), a inspirat „marele drum al misticii creștine” ca travaliul „în care a cunoaște se face a fi”⁷ (cf. Iov 42,2), analog onto-logiei descrise de Ioan Buga exegetic⁸.

Viața veșnică este cunoașterea lui Dumnezeu (In 17, 3). Constând din cei chemați să cunoască Adevărul, să se împărtășească prin Euharistie de El, Care îi face liberi (In. 8, 31-32), Biserica mulțumește lui Dumnezeu pentru *Lumina cunoștinței*⁹, cea adevărată¹⁰. Binele adevărat, (C) el mai mare, ține zidirea laolaltă și o face una (cf. Platon, Πολιτεία 462 a-b) – fie ea cetate, fie ea suflet. Comuniunea originară este ținută laolaltă și este făcută una de Acea Iubire care descoperă complexitatea unității și unitatea complexității, Care Îl *relevă* pe Unul ca fiind Treimic și Treimea ca fiind Una. Coeziunea poate veni doar din interior, din (T)emei; ea nu poate fi sub nici o formă asigurată din afară, din eterogenitate. Comuniunea este întemeiată pe iubirea-de-Adevăr. Și mai direct formulează lucrurile Sfântul Ioan Damaschinul: „Filosofia este iubirea pentru înțelepciune; adevărata înțelepciune este Dumnezeu [...] Filosofia teoretică [...] este contemplarea lui Dumnezeu [...] – deci, teologie” (Dialectica, §66). Filosofia adevărată își pune ca țel Calea schimbării vieții pământești pe Cea cerească – pentru a-l parafraza pe ÎPS Andrei Andreicuț¹¹, sau își propune „răstignirea” și „hristificarea” rațiunii discursive, într-o altă exprimare¹², adică perpetua ei transformare în receptacul noetic. Iată conclucrarea în Hristos dintre sacerdoțiul și regalitatea spiritului, iată scopul pe care Biserica și-l poate propune în timpurile variilor fenomene care tind să conteste întemeierea amintită și să genereze dezagregarea comuniunii, consolidarea secularizării, înflorirea neomarxismului și neoconservatorismului, tehnicizarea științelor exacte și confuzia conceptuală din științele umaniste.

Într-un asemenea grad a fost „temperată” gândirea pe tot parcursul istoriei teologiei ortodoxe, încât astăzi, când nestingherita punere a ei în serviciul conștiinței dogmatice este *vitală*, această instrumentalizare poate fi, în sfârșit, permisă. Desigur, metoda trebuie să fie rigoarea, cea recunoaștere a limitelor care dă viață și smereniei. În același timp, recunoașterea limitelor participă de la început la Diferențierea și la Ierarhizarea pe care le Înfrăptuiește Dumnezeu. Dincolo de absurdul pretext al decelării unei etici creștine „purificate” de „bagajul” teologic, deconstrucția metafizicii revelate este o invocare a haosului și un afect irațional și iresponsabil, este impulsul aruncării de sine în neant, în ceea ce poetul numea negura, care prin Voia Tatălui de la Facere și până azi „se desface în fășii”. Dacă acum, în timpul demonizării patriarhatului acest lucru este mai vizibil decât oricând, la fel de evidentă trebuie să fie necesitatea recuperării înțelegerii arhetipului regalității care participă la Logos și a reinstaurării sacerdoțiului teologiei între științe.

⁴ Andrei Andreicuț, *Spovedanie și comuniune*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, p.154.

⁵ Ion Buga, *Teologia Cinei de Taina*, Editura Sfântul Gheorghe Vechi, București, 1998, p.133.

⁶ *Ibidem*, p. 134. Autorul observă în continuare o probabilă relație între γινώσκω și γίνωμαι.

⁷ *Ibidem*, p. 135.

⁸ *Ibidem*, pp. 170, sqq.: Autorul apelează la Fc 1, 2, sqq.; Fc 27,33, sqq.; Evr 4,12; Iov 42,2 etc.

⁹ Cf. Troparul Nașterii Domnului; Rugăciunea dinaintea citirii Evangheliei, în Liturgia Sf. Ioan Gură-de-Aur; cf. 2 Cor 4, 6. Alte locuri scripturistice relevante: In 8, 28; In 14, 19-20.

¹⁰ Cf. rugăciunea antifonului al treilea din Liturgia Sfântului Ioan Gură-de-Aur (cf. Lc 2,15) și rugăciunea de mulțumire pentru Împărtășire din Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur.

¹¹ Andrei Andreicuț, *Spovedanie și comuniune*, p.135.

¹² Grigore Dinu Moș, *Asumarea transcendentă a vinei : eseu despre transmiterea păcatului strămoșec*, Eikon, Cluj-Napoca, 2013, nota 6, p. 8.

¹ Anthony Bloom, „11 Lectures on Dogmas”, în: *Metropolitan Anthony of Sourozh Archive - Texts - Series of Talks*, <http://masarchive.org/Sites/texts/1959-00-00-1-E-E-C-EM03-019ChurchDogmas.html> (Dogmas I).

² Cf. In 15, 20-21; In 8, 55; In 15, 21; In 16, 3; 1 In 3, 1; FA 13, 27; FA 17, 23; 1 Cor 1, 21; Ef 4, 18; Rm 1-3, 20 Alte locuri scripturale relevante: Lc 19, 42; cf. Lc 19, 44; Mc 4, 11, cf. Mt 13, 11; Lc 8, 10; In 15,15; In. 1, 10; Rom, 2, 20; Lc 11, 52; In 17, 3; Ef. 1,17; In 14, 17).

³ Alte locuri scripturale relevante: 1 Cor 7-8; 1 Cor 2, 15-16.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (august-septembrie 2020)

Semnalăm două apariții editoriale:

- Conf. univ. dr. Maria Dorina Pașca, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, *Repere ale comunicării psiho-pastorale*, Cluj-Napoca, Ed. Renașterea, 2020;

- Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj (1924-1952)*, ed. a II-a - revizuită și adăugită -, Cluj-Napoca, Ed. Renașterea, 2020.

În data de 6 august 2020 (Praznicul Schimbării la Față), cunoscutul teolog rus din diaspora Pr. Boris Bobrinskoy, fost profesor al Institutului „Sfântul Serghie” din Paris și decan al acestuia (între anii 1993-2005), Doctor Honoris Causa al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, din anul 2002, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă, a trecut la cele veșnice, la venerabila vârstă de 95 de ani. *Veșnica lui pomenire din neam în neam!*

Cu ocazia Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, a fost săvârșită în seara zilei de 14 august 2020 de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, Vecernia cu Litie și Slujba privegherii. La finalul slujbei Prohodului Maicii Domnului a predicat Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Clujului.

Sâmbătă, 15 august 2020, Sfânta Liturghie a fost oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, înconjurat de un sobor impresionant de preoți și diaconi, în prezența a mii de credincioși.

Răspunsurile la strană, la toate aceste sfinte slujbe, au fost date de Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Marți, 25 august 2020, Acad. Prof. univ. dr. Emilian Popescu a trecut la Domnul la vârsta patriarhală de 92 de ani. În perioada 1998-2000 a predat la nivel licență și master cursuri de Istoria și spiritualitatea Imperiului Bizantin la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, ca profesor asociat, iar în anul universitar 2001-2002 a activat aici în calitate de îndrumător de doctorat. Dumnezeu să-i facă parte de odihnă veșnică acolo unde strălucește lumina feței Sale!

În ziua de 31 august 2020 s-a desfășurat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, examenul pentru obținerea gradului didactic II pentru profesorii de Religie care a constat în două probe scrise la Metodica predării specialității și Elemente de Pedagogie și Psihologie. Au participat și au promovat 13 cadre didactice din județele: Cluj, Bistrița-Năsăud, Sălaj, Maramureș, Satu Mare și Iași. Comisia de evaluare a fost formată din Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă (președinte), Conf. univ. dr. Vasile Timiș și Conf. univ. dr. Ramona Răduț-Taciu.

În perioada 3-6 septembrie 2020, studenții-doctoranzi ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca: Mihai Nevodar (cu referatul *Experiența desomatizării în tanatologia ortodoxă. Abordare pastoral-misionară*) și Ștefan (protos Simeon) Pinte (cu referatul *Misterul pascal – centrul spiritual și teologic al cultului ortodox*), au participat la Sesiunea de comunicări științifice a Școlii Doctorale Dumitru Stăniloae din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, organizat Centrul Social-Pastoral Sfânta Cruce al Mănăstirii Caraiman (Bușteni). La manifestare a participat și Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, directorul Școlii doctorale de Teologie Isidor Todoran a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, care a fost moderatorul unei dintre sesiuni.

Sâmbătă, 5 septembrie 2020, a fost chemată la Domnul, la vârsta de 70 de ani, după o grea suferință preteasa Valeria-Gemma Moraru, soția Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru. În seara zilei de Duminică, 6 septembrie 2020 a fost săvârșită, la capela Parohiei „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj-Napoca (Mănăstur I) Slujba Panhidei de către ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei care a adresat celor prezenți un cuvânt de mângâiere. În după amiaza zilei de 7 septembrie, Slujba Panhidei a fost săvârșită de PS lect.

univ. dr. Benedict Bistrișeanul, care a vorbit despre virtuțile mamei creștine. Slujba înmormântării a fost oficiată în ziua Praznicului Nașterii Maicii Domnului, 8 septembrie 2020 de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă care a susținut un cuvânt de învățătură, Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci care a dat citire mesajului PS Macarie, Episcopul ortodox român al Europei de Nord, și Pr. Titus Moldovan (paroh), care a rostit tradiționalele iertăciuni. Au fost alături de îndoliata familie PS Vasile Flueraș, rudenii, cadre didactice ale facultății noastre, precum și mulți foști studenți și doctoranzi. Înhumarea s-a făcut în cimitirul central al municipiului Cluj-Napoca.

Licențiată în Filologie, profesoară de limba și literatura română, Valeria-Gemma Moraru a fost bibliotecară la Institutul Teologic Ortodox de grad universitar din Cluj-Napoca în perioada 1990-1992, iar între 1992-2008 la Biblioteca de Teologie Ortodoxă, filială a Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca.

Ne rugăm și noi împreună cu inmograful: „Hristos să te odihnească în latura celor vii și ușile raiului să-ți deschidă și moștenitoare Împărăției Sale să te arate și iertare să-ți dăruiască de cele ce ai greșit în viață, iubitoare de Hristos!”

În data de 9 septembrie 2020 s-a desfășurat examenul de admitere la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății noastre. În cadrul acestei școli sunt afiliați 12 conducători de doctorat: ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț - *Spiritualitate ortodoxă*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu - *Muzică bisericească și Ritual*, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă - *Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică*, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru - *Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie*, Pr. prof. univ. dr. Valer Bel - *Misiologie și ecumenism*, Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb și Pr. conf. univ. dr. Gabriel Gârdan - *Istorie bisericească universală*, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană - *Studiul biblic și exegetic al Noului Testament*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon - *Omiletică și Catehetică*, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia - *Teologie Pastorală*, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie - *Morală creștină* și Pr. conf. univ. dr. Patriciu-Dorin Vlaicu - *Drept canonic*.

În perioada 7-15 septembrie 2020 a avut loc examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nivel licență (la specializările Teologie Pastorală, Teologie Didactică, Teologie Asistență Socială și Artă Sacră) și master (la specializările Artă Sacră - Conservarea, Restaurarea și Crearea Bunurilor Culturale, Bioetică - Morală, Etică și Deontologie, Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială și Istoria Religiiilor. Geopolitica Religiiilor monoteiste (Creștinism, Iudaism, Islam) sesiunea a II-a.

Joi, 10 septembrie 2020, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a săvârșit Sfânta Liturghie și slujba parastasului, la Catedrala Moților din Huedin, cu prilejul omagierii protopopului erou și martir Aurel Munteanu, de la a cărui trecere la cele veșnice s-au împlinit 80 de ani. În cadrul evenimentului a rostit o alocuțiune dr. Mircea-Gheorghe Abrudan, cercetător științific la Institutul de istorie „George Barițiu” al Academiei Române – Filiala Cluj și doctorand al Școlii Doctorale de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În sâmbăta după Înălțarea Sfintei Cruci, 19 septembrie 2020, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și Preasfințitul Părinte Episcop-vicar Benedict Bistrișeanul au săvârșit Sfânta Liturghie, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae”. La momentul rânduit, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a hirotonit întru preot pe diaconul Grigorie Foltiș (licențiat în Drept și Teologie Ortodoxă), pe seama paraclisului facultății, fiind numit duhovnic al Facultății.

În zilele de 21 și 22 septembrie 2020, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a organizat Simpozionul Național al doctoranzilor, intitulat: *Provocări actuale la adresa unității familiei creștine. Paradigme pastorale și misionare. Au participat cu referate și studenți-doctoranzi ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj.*

Joi, 24 septembrie 2020, în biserica de lemn monument istoric din Mureșeni de Câmpie, județul Cluj au fost comemorați cei 11 martiri uciși în urmă cu 80 de ani

de trupele horthyste - preotul Andrei Bojor, alături de alți 10 localnici. A fost săvârșită Sfânta Liturghie și Slujba Parastasului. Au rostit alocuțiuni: Pr. dr. Dan Hognogi protopopul de Cluj I, dr. Paul-Ersilian Roșca, directorul Muzeului Mitropoliei Clujului și Mircea-Gheorghe Abrudan cercetător științific în cadrul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, doctor în Istorie și doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”.

În cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a avut loc susținerea publică a tezelor de doctorat: 10 septembrie 2020, MIRCEA Mihaela Alieta (căs. Petrovan): *Lumina (Or): sensuri semantice, înțelesuri teologice și reprezentări iconografice*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă; 10 septembrie 2020, pr. POP Emanuel: *Făgăduință și împlinire (perioada patriarhală)*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă; 10 septembrie 2020, pr. VARGA Cătălin-Veronel: *Dreptul la sfințire/sfințenie ca încununare a drepturilor omului prevăzute în Legea Vechiului Testament*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă; 17 septembrie 2020, pr. CĂȘVEAN Ioan-Emanuel: *Logositate și raționament filosofic în opera lui Nichifor Crainic – ipostaze ale spiritualității ortodoxe autohtone*, specializarea Teologie morală și spiritualitate ortodoxă, sub îndrumarea ÎPS. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț; 28 septembrie 2020, pr. LAZAR Cosmin-Cătălin: *Biserica și Școala românească din Sălajul istoric în secolul al XIX-lea*, specializarea Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru; 28 septembrie 2020, pr. COSTIN Silviu-Marcel: *Istoria Seminarului Veniamin Costachi de la Socola Iași 1803-1948. Reconstrucție documentară*, specializarea Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru; 28 septembrie 2020, PLATON Ana: *Vladimir Guettee și creștinismul apusean*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb; 28 septembrie 2020, FLOREA Traian: *Cuvântarea Apostolului Petru în ziua Cincizecimii (F Ap 2, 14-41. Exegeză și teologie*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană; 28 septembrie 2020, pr. BOB Vlad Cornel: *Matei 23 – comunitate mateiană și iudaism. O perspectivă istorică, exegetică și teologică*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană; 29 septembrie 2020, MOCAN Traian-Gheorghe: *Biserica și Duhul în cele șapte scrisori din Apocalipsă*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană; 29 septembrie 2020, pr. URIAN Laurențiu: *Dimensiunea liturgic-pascală a viziunilor descrise în cartea Apocalipsa*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

Luni, 28 septembrie 2020, studenții Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca au participat, alături de dascălii lor, la deschiderea festivă a cursurilor anului academic 2020-2021, **în condiții speciale, cu respectarea îndrumărilor bisericești și a regulilor impuse de autorități în perioada stării de alertă, ca urmare a măsurilor de prevenție și limitare a răspândirii coronavirusului.** În paraclisul facultății a fost săvârșită Sfânta Liturghie de un sobor de părinți profesori în frunte cu PS lect. univ. dr. Benedict Vesa Bistrișeanul, care a susținut și un cuvânt de învățătură, urmată de Slujba de Te Deum la începutul Anului universitar, în prezența **Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.** Răspunsurile liturgice au fost date de Corul de Cameră „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, directorul Școlii Doctorale „Isidor Todoran”. **A fost oficiată apoi slujba de binecuvântare a noii cofetării și a sălilor de sport din cadrul facultății**, dotată cu aparate de fitness izokinetice.

În Aula Mare a facultății au rostit alocuțiuni: Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Prof. univ. dr. Adrian Petrușel, prorector al UBB, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, și Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, decanul facultății.

Prelegerea inaugurală cu titlul: Fundamentele arhetipale ale Tainei Căsătoriei și primirea harului de către soți a fost susținută de Pr. conf. univ. dr. Grigore-Dinu Moș.

Dr. Dacian But-Căpușan

† **BENEDICT BISTRITĂNEANUL**
EPISCOP VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Septembrie 2020

1 septembrie: participă la concursul pentru ocuparea posturilor vacante pe luna august.

2 septembrie: slujește Sfânta Liturghie la Paraclisul Episcopal; program de audiențe la birou.

3 septembrie: participă la ședința administrativă a profesorilor Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, cu ocazia începutului de an școlar 2020-2021.

4 septembrie: program de audiențe la birou.

5 septembrie: de la ora 11⁰⁰, în Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Taină a Botezului pentru pruncul Tudor Andrei Barz; de la ora 12⁰⁰, oficiază Sfânta Taină a Cununii pentru tinerii Bogdan Andrei și Cristiana Maria Revnic, în Parohia Sfântul Arhanghel Mihail din cartierul clujean Mărăști; de la ora 16⁰⁰, în Parohia Sfântul Arhidiacon Ștefan din Comuna Maieru (Protopopiatul Năsăud), săvârșește Sfânta Taină a Cununii pentru tânărul teolog Dorel Adrian Hodoroga și soția Lenuța Dănuța.

6 septembrie: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Sfântul Arhidiacon Ștefan din Comuna Maieru, Protopopiatul Năsăud; de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur; rostește un cuvânt de învățătură.

7 septembrie: participă la ședința de Permanență a Consiliului Eparhial; de la ora 16¹⁵, în Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, slujește Parastasul pentru membrii familiei Prof. Alexandru Mironescu (din Mișcarea Rugul Aprins); de la ora 17⁰⁰, oficiază slujba de Priveghi pentru adormita întru Domnul, Valeria Gema Moraru, soția Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru Moraru de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca; de la ora 18⁰⁰, în Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 septembrie: de la ora 10⁰⁰, în Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 septembrie: de la ora 10⁰⁰, în Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 septembrie: de la ora 10⁰⁰, în Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

9 septembrie: slujește Sfânta Liturghie la Paraclisul Episcopal. Oficiază slujba de sfințire a Capei Mortuare din localitatea Dăbâca (Protopopiatul Gherla). Cu această ocazie, face o vizită pastorală în bisericile din Parohiile Dăbâca (Pr. Paroh Frâsinel Bogdan) și Luna de Jos (Pr. Paroh Lucian Vaida). Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla și de teologul Darius Echim, corespondent Trinitas TV în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

10 septembrie: în Parohia Ilva Mare (Pr. Paroh Cristian Lușan) din Protopopiatul Năsăud, oficiază sfințirea monumentului închinat eroilor ilveni căzuți în cele două războaie mondiale și binecuvintează noul muzeu din localitate. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud.

11 septembrie: program de audiențe la birou.

12 septembrie: de la ora 13⁰⁰, în Biserica Sfântul Evangelist Ioan din complexul studentesc Hașdeu, săvârșește Sfânta Taină a Botezului pentru prunca Anisia Maria Nicolae, fiica familiei Prof. Eugen Nicolae; de la ora 15⁰⁰, oficiază Taina Sfântului Botez în Parohia Țăgșor (Protopopiatul Beclean), pentru prunca Maria Anais, fiica familiei Pr. Paroh Cosmin și Oana Alb;

13 septembrie: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Șieu Odorhei. Ridică la rangul de iconom

pe Pr. Paroh Flaviu Marian Druță, acordă distincția „Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni” domnului Luca Roiban, consilier parohial și diplome de aleasă cinstită binefăcătorilor. După slujbă oficiază sfințirea casei parohiale, în care s-au desfășurat ample lucrări de renovare. Este însoțit de PC Pr. Doru Zinveliu, Protopop de Beclean.

14 septembrie: de Înălțarea Sfintei Cruci, slujește Sfânta Liturghie și predică în Catedrala Episcopală din Tulcea.

19 septembrie: de la ora 10⁰⁰, alături de ÎPS Mitropolit Andrei, săvârșește Sfânta Liturghie la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. În cadrul slujbei este hirotonit ieromonah Grigorie Foltiș, noul duhovnic al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca; de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie în Catedrala Mitropolitană și rostește un cuvânt de învățătură.

20 septembrie: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică la Catedrala Mitropolitană. În cadrul slujbei hirotonește diacon pe teologul Ioan Bindea, cântăreț al Catedralei Mitropolitane; de la ora 18⁰⁰, slujește Paraclisul Maicii Domnului și predică în Catedrala Învierea Domnului din municipiul Câmpia Turzii. Participă la comemorarea Inginerului Ionel Floașiu, personalitate marcantă a Municipiului Câmpia Turzii, ctitor al Catedralei Învierea Domnului și al Casei de Cultură din localitate.

21 septembrie: participă la ședința de Permanență a Consiliului Eparhial.

22 septembrie: oficiază slujba de Te-Deum la Regimentul 50 Rachete Antiaeriene „Andrei Mureșianu” din comuna clujeană Florești.

23 septembrie: program de audiențe la birou.

24 septembrie: asistă la Sfânta Liturghie în Paraclisul episcopal; în calitate de membru al comisiei, participă online la susținerea primului referat din cadrul programului de doctorat al Ierom. Paisie Borza (Mănăstirea Cheile Turzii, Protopopiatul Turda).

25 septembrie: program de audiențe la birou.

26 septembrie: de la ora 10⁰⁰, săvârșește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Șutu, Protopopiatul Cluj I. În continuare oficiază slujba Parastasului, la împlinirea a 10 ani de la trecerea la cele veșnice a adormitei întru Domnul Sanda Daniela Popa, soția preotului paroh. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I; de la ora 18⁰⁰, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură la Catedrala Mitropolitană.

27 septembrie: de la ora 10⁰⁰, slujește Sfânta Liturghie și predică în Parohia Codor, Protopopiatul Dej. Binecuvintează noul Iconostas al Bisericii și altarul de vară din curtea bisericii; ridică la rangul de sachelar pe actualul preot paroh al comunității – Pr. Mihai Bodnariuc, și pe fostul preot paroh – Pr. Mircea Bidian (acum în Parohia Gherla Parc); de la ora 18⁰⁰, în Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de prezentare la lansarea de carte „Iisus Hristos, iubirea trădată” (vol. III – Singurul Prieten), a Pr. Prof. George Remete de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

28 septembrie: de la ora 10⁰⁰, în Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură. După slujbă, oficiază Te-Deum-ul cu ocazia începutului noului an universitar; participă, alături de ÎPS Mitropolit Andrei, la sfințirea noii cafeterii din incinta facultății și a sălii de sport; asistă la festivitatea de deschidere a noului an universitar din Aula Magna.

29-30 septembrie: participă la Ședințele de lucru ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

A consemnat diac. Sergiu-Iustin Pop

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Septembrie 2020

1 septembrie: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot la parohiile Bistrița Bârgăului și Tiha Bârgăului (protopopiatul Bistrița), Poiana Ilvei (protopopiatul Năsăud), și Aghireșu Fabrici (protopopiatul Huedin).

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări efectuate la casa parohială din Râscruci (protopopiatul Cluj I). Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru sachelar pe părintele paroh Dan Balog.

2 septembrie: În localitatea Ciuta, județul Maramureș, săvârșește slujba înmormântării adormitului întru Domnul Aurel Șimonca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș. Se întâlnește cu obștea mănăstirii. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

3 septembrie: În Aula Mare a Facultății de Teologie din Cluj-Napoca se întâlnește cu profesorii de la Seminarul Teologic, pentru a discuta metodologia începerii noului an școlar în situația pandemiei ce a cuprins lumea întreagă. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În parohia Urca, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Alexandru Rusan), săvârșește slujba de sfințire a noului Monument al Eroilor și slujba Parastasului pentru Eroii. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

4 septembrie: Primește la reședință pe Excelența Sa Miguel Maury Buendia, Nunțiu Apostolic pentru România și Moldova.

În Sala „Reduta” din incinta Muzeului Etnografic al Transilvaniei, participă la Simpozionul „Moșii – făuritori de istorie națională”. Rostește o alocuțiune. Este însoțit de PC Pr. Cornel Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

5 septembrie: În biserica din Morlaca, protopopiatul Huedin, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Ștefan, fiul părintelui paroh Florin Șomlea. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

6 septembrie: Pe scena din fața Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Bonțida-Șator, protopopiatul Gherla, pe diaconul Ciprian Bugnariu.

În Biserica „Învierea Domnului” din Turda (parohi: Pr. Vasile Știopie și Pr. Oliviu Verdeș), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul Berți Mihaly, tatăl arhimandritului Teofil Popescu, starețul Mănăstirii „Schimbarea la Față a Domnului Hristos” de la Cheile Turzii, protopopiatul Turda. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

În Capela Mortuară din cimitirul parohial din cartierul clujean Mănăștur, oficiază o slujbă funebră la căpătâiul adormitei întru Domnul, Valeria Gemma, soția părintelui profesor Alexandru Moldovan de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

7 septembrie: În Piața Gării din Cluj-Napoca, participă la festivitatea organizată cu prilejul împlinirii a 150 ani de la darea în folosință a stației de Cale Ferată Cluj. Oficiază slujba de binecuvântare a Plăcii Comemorative dezvelite cu acest prilej și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Tiha Bârgăului, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Liviu Tomoroga), săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la casa parohială și la muzeul parohial. Rostește un cuvânt de învățătură. Acordă PC Pr. Ioan Fontu, fostul paroh, distincția „Crucea Transilvană pentru clerici”, iar doamnei preotese Rodica Fontu, distincția „Crucea Transilvană pentru mireni”. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, oficiind Dumnezeiasca Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, 20 septembrie, 2020.

8 Septembrie (Nașterea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, protopopiatul Bistrița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama bisericii Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie” de la Băișoara, protopopiatul Turda, pe ierodiaconul Matei Motentan.

În biserica din Suplai, protopopiatul Năsăud, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Magdalena, fiica părintelui paroh Darius-Petru Gavriiloaie. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, protopopul Dejului.

9 septembrie: La Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, prezidează comisia de evaluare a candidaților participanți la concursul de admitere la Școala Doctorală, disciplina Spiritualitate.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

10 septembrie: La împlinirea a 80 ani de la martiriul protopopului Aurel Muntean, în Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Huedin (parohi: Prot. Dan Ionuț Lupușan și Pr. Ioan Morcan), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În fața mormântului din incinta Bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae” din Huedin, oficiază slujba parastasului pentru protopopul martir Aurel Muntean și rostește un cuvânt evocator.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Parascheva” de la Râșca Transilvană, protopopiatul Huedin. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Clujului.

11 septembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

12 septembrie: În localitatea Silivașu de Câmpie, protopopiatul Bistrița, oficiază slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Vasile Pinte. Conferă domnului primar, Ioan Tiberiu Cămărășan, Ordinul „Mihai Vodă”. Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

13 septembrie: Săvârșește Sfânta Liturghie pe altarul de vară din incinta bisericii din localitatea Mănăstirea, protopopiatul Dej. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Aghireș Fabrici, pe arhidiaconul Andrei Stoiian.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii case parohiale din localitatea Mănăstirea și cea de sfințire a noii Troițe amplasată în curte. Acordă părintelui paroh, Marcel Daniel Coroian, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Acordă domnului Grigorie Ciotlăuș „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia Mare cu Litie. Rostește o cateheză. Hirotesesește întru duhovnic pe PC Pr. Ovidiu Joldeș de la parohia Ciuleni, protopopiatul Huedin.

14 Septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Face o vizită în biserica parohiei Chiuești, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Emanuel Albu), aflată în proces de înfrumusețare. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

15 septembrie: Cu prilejul începerii noului an școlar, în prezența profesorilor și a elevilor de la Seminarul Teologic Ortodox, pe scena din fața Catedralei Mitropolitane, săvârșește o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În parohia Berchieșu, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Florin Vasile Negru), oficiază slujba de sfințire a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt de învățătură. Acordă domnului Vasile Trif, primarul comunei Frata, „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Soporu de Câmpie”, protopopiatul Turda.

16 septembrie: Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Florentin Crihălmeanu, episcopul greco-catolic de Cluj-Gherla.

În curtea bisericii din Topa Mică, filie a parohiei Mihăiești, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Aurel Duca), participă la evenimentul organizat cu prilejul împlinirii a 20 ani de la mutarea la Domnul a poetului Ioan Alexandru. Săvârșește slujba Parastasului și rostește un cuvânt evocator. Asistă la momentul lansării volumului „Existența Rituală, despre poezia lui Ioan Alexandru” a academicianului Ion Pop. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

17 septembrie: La Facultatea de Teologie, în calitate de îndrumător, asistă la momentul festiv al susținerii Tezei de Doctorat de către PC Pr. Emanuel Cășvean, de la Parohia „Sfântul Apostol Matei” din cartierul clujean Mănăștur. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul de pictură al bisericii Mănăstirii „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin.

18 septembrie: În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

19 septembrie: În Paraclisul „Sfântul Ierarh Nicolae” din incinta

Facultății de Teologie din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Teofil Tia), împreună cu PS Părinte Benedict Bistrițeanul, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru ieromonah, pe seama paraclisului, pe ierodiaconul Grigorie Foltiș. Hirotesesește întru duhovnic pe PCuv. Ierom. Matei Motentan de la Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” de la Băișoara, protopopiatul Turda.

La Hotelul „Lotus Therm” de la Băile Felix, se întâl-

nește cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și cu Preasfințitul Părinte Sofronie, Episcopul Ortodox Român al Oradiei.

20 septembrie: În Catedrala Episcopală „Învierea Domnului” și „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei”, din Oradea, în sobor de arhierie, slujește Sfânta Liturghie.

În sobor de arhierie, sub protia Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, participă la Slujba de Tămărire a Catedralei Episcopale „Învierea Domnului” și „Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei” din Oradea.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Cuvios Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin.

21 septembrie: În localitatea Săliște Veche, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Vasile Perța), participă la momentul festiv prilejuit de recepția parțială a lucrărilor realizate la Biserica monument istoric „Sfântul Apostol Pavel”. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

22 septembrie: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la examenul de capacitate preoțească, sesiunea septembrie 2020.

Face o vizită la Mănăstirea „Mihai Vodă” de la Turda. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

23 septembrie: Face o vizită la Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Dobric, protopopiatul Beclean.

24 Septembrie (Sfântul Siluan Athonitul): Cu prilejul hramului, în incinta Așezământului social pentru copii de la Dorolea, protopopiatul Bistrița (în construcție), aflat sub coordonarea PCuv. Protos. Chiril Zăgrean, starețul Mănăstirii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Țara Năsăudului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Oficiază Slujba Punerii Pietrei de Temelie pentru biserica Așezământului social „Sfântul Siluan Athonitul” de la Dorolea. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Biserica „Intrarea în Templu a Maicii Domnului” din Bistrița (parohi: Prot. Alexandru Vidican, Pr. Nicolae Feier și Pr. Vasile Beni), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Florin Emanuel și Ioana Mihaela Gordon. Rostește un cuvânt de învățătură.

25 septembrie: În biroul mitropolitan, acordă domnului Aurel Badiu, ctitor al Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești, protopopiatul Cluj II, distincția „Crucea Transilvană”.

Face o vizită la Muzeul Eparhial de la demisolul Catedralei Mitropolitane și la Atelierul de pregătire a picturii în tehnica mozaic a catedralei. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

26 septembrie: Oficiază Slujba Punerii Pietrei de Temelie pentru noua biserică din cartierul Hărcana al municipiului Turda (paroh: Pr. Sebastian Liviu Popa). Rostește un cuvânt de învățătură.

Săvârșește slujba Parastasului pentru cei 18 martiri uciși în urma Dictatului de la Viena și care sunt înhumați într-o groapă comună în apropiere de Hărcana. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Hotelul „Brilliant Meseș” din Zalău, se întâlnește cu PS Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului.

27 septembrie: În fruntea unui sobor de arhierie, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, săvârșește slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Apostol Toma” și „Sfântul Ierarh Nicolae” din Zalău. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Ionuț Pop, vicarul administrativ al Episcopiei Sălajului, Ordinul „Mihai Vodă”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesesește întru duhovnic pe PC Pr. Florin Dorin Plosca de la parohia Budești, protopopiatul Beclean, pe PC Pr. Ciprian Bugnariu de la parohia Bonțida Șator, protopopiatul Gherla și pe PCuv. Ierom. Grigorie Foltiș, slujitorul capelei Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

28 septembrie: În capela Facultății de Teologie din Cluj-Napoca (slujitor: Ierom. Grigorie Foltiș), asistă la slujba de Te-Deum oficiată cu prilejul deschiderii noului an universitar. Rostește un cuvânt de învățătură.

Oficiază slujba de binecuvântare a cafeteriei din incinta Facultății de Teologie, amenajată prin implicarea directă a PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul instituției de învățământ. Rostește un cuvânt de felicitare.

În Aula Mare a Facultății de Teologie, asistă la momentul festiv al deschiderii noului an universitar. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Agenda PS Vasile Septembrie 2020

2 septembrie: Face o vizită la Așezământul de vârstnici din localitatea Popești, jud. Cluj, și la familia Șolea, ctitorii așezământului.

6 septembrie: În Capela Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (slujitor: Ieromonah Grigorie Foltiș), asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

08 septembrie: În Capela Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj Napoca (slujitor: Ieromonah Grigorie Foltiș), asistă la Sfânta Litur-

ghie și rostește ecfonise și binecuvântări.

În Capela mortuară, a Parohiei „Adormirea Maicii Domnului”, din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Protopop Hognogi Dănuț Liviu și Pr. Dorin Ioan Ielciu), asistă la slujba de înmormântare a adormitei întru Domnul, preteasa Vale-ria Moraru, soția părintelui prof. univ. dr. Alexandru Moraru, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

13 septembrie: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea), asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

14 septembrie: La Biserica „Înălțarea Sfintei Cruci”, din cartierul clujean Plopilor (parohi: Pr. Gavril Varva și Pr. Cristian Timar), asistă la Sfânta Liturghie și rostește ecfonise și binecuvântări.

În cartierul clujean Mănăștur, la invitația „Asociației de Proprietari Primăvara '98 (președinte: dl Vasile Maxim)”, la Troița de pe strada Primăverii, participă la slujba de pomenire pentru toți credincioșii mănăștureni trecuți la cele veșnice, alături de Pr. paroh al Bisericii „Sfinții Ap. Petru și Pavel” din Mănăștur, împreună cu alți preoți slujitori.

20 septembrie: În Capela „Sf. Ierarh Vasile cel Mare și Sf. Iulian din Tars” din cadrul Așezământului de vârstnici din localitatea Popești, jud. Cluj (slujitor: Pr. Radu Bob), asistă la Sfânta Liturghie și rostește ecfonise și binecuvântări.

27 septembrie: În Paraclisul episcopal (slujitor: Pr. Puian Gheorghe Daniel), asistă la Sfânta Liturghie unde rostește ecfonise și binecuvântări.

30 septembrie: Face o vizită la Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda. Este însoțit de PCuv. Pr. Grigorie Foltiș, duhovnicul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

A consemnat Pr. Puian Gheorghe Daniel

IPS Părinte Mitropolit Andrei, oficiind Sfânta Liturghie cu prilejul sărbătorii Nașterii Maicii Domnului, Hramul Mănăstirii Piatra Fântânele, Protopopiatul Bistrița, 8 septembrie 2020.

Biserica de lemn din Săliștea Veche sau reînvierea unui monument istoric

Protopop Dan Hognogi

Runi, 21 septembrie 2020, Părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului, a participat la recepția parțială a lucrărilor de restaurare efectuate la biserica de lemn din localitatea clujeană Săliștea Veche, Protopopiatul Ortodox Cluj I, inclusă în patrimoniul monumentelor istorice din România. Alături de Părintele Mitropolit, au fost prezenți vicarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, părintele Iustin Tira, consilierul eparhial pe probleme de misiune și protocol, arhidiaconul Claudiu Grama, subsemnatul, în calitate de protopop de Cluj I, părintele paroh Vasile Florin Perța, primarul comunei Chinteni, Magdalena Lucia Suci, constructorul care s-a ocupat de proiectul de restaurare, inginer Marian Iancău, precum și doi dintre susținătorii și promotorii proiectului, Mihai Ursache și Ionuț Cătălin Croitoru. Într-o lume a pragmatismului, într-o societate care se desprinde mult prea ușor de tot ceea ce înseamnă trecut și tradiții, în care schimbările sunt terifiante, se naște următoarea întrebare: de ce acest demers pentru o mică biserică de lemn? Răspunsul cere nu atât o pledoarie pentru patrimoniul intangibil, cât mai ales spațiu și un mozaic generos de argumente. Plec de la cele câteva firimituri de gând metamorfozate în argument de la ceea ce frumos zicea Blaga „la obârșie, la izvor”, căci la aceasta ne îmbie fiecare clipă petrecută în tinda sau la streșina unei asemenea bisericuțe de lemn care, paradoxal, a ținut neamul.

Biserica de lemn cu bramul Sfântul Apostol Pavel, din Săliștea Veche, Protopopiatul Cluj I, februarie 2020.

Bisericile de lemn, lucrări colective, adesea anonime, sunt actele identitare ale neamului nostru și o reflecție a condițiilor socio-economice și istorice mai ales în spațiul intracarpatic. Ele sunt documente de certă autenticitate, simbol al geniului popular românesc și al unității neamului. Sunt adevărate tezaure care ocupă un loc de cinste în patrimoniul nostru spiritual și cultural, sunt o mărturie certă a unității poporului român și a dăinuirii neamului nostru, în toate provinciile românești, în ciuda tuturor vitregiilor istoriei. Ele sunt parte organică a identității noastre naționale, definindu-ne ființa în ceea ce are ea unic și profund, dar și inalterabil în fața loviturilor istoriei.

Bisericile de lemn au și o foarte însemnată valoare istorică, fiind martore ale unor evenimente istorice de cumpănă, care s-au abătut mai ales asupra așezărilor transilvănene. Aceste lăcașuri erau nucleele de sacralitate în jurul cărora se structura și se desfășura întreaga viață sătească. Aveau valoare de „axis mundi” („centrul lumii”) în geografia morală și spirituală a spațiului rural.

Demn de remarcat este faptul că, dacă în Apus acei constructori iscusiți de catedrale gotice erau școliiți mult timp până să ajungă meșteri, la noi meșterii bisericilor de lemn erau plugarii, țărani care deprinseseră din strămoși meșteșugul. Unii nu ridicau decât o singură dată în viață astfel de construcții, însă meșteșugarii vedeau calități alese, printre care, în deosebi, un admirabil simț al proporțiilor.

Marile catedrale, biserici, mănăstiri, vechile noastre vetre de spiritualitate și cultură au mai toate o bisericuță de lemn la începutul destinului lor. La noi, transilvănenii, aceasta devenind lege impusă spre mai ușoară ștergere a urmelor arheologice ale dăinuirii noastre. Excepționala importanță a bisericilor de lemn de la noi o sublinia marele Nicolae Iorga atunci când numea aceste monumente „averea țării”, „averea neamului românesc”.

Din fiecare bârnă veche a acestor monumente pare a străbate până la noi glasul strămoșilor care le-au ridicat, cu evlavie și dăruire, ca pe niște comori ale neamului, care prin cruce și biserică a rezistat. Un glas care răsună tainic în inima noastră ca un îndemn neconținut la neuitare.

Acest glas este cel care naște demersul început în anul 2019, atunci când, având binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în contextul anului omagial al satului românesc, la propunerea mea în calitate de protopop, Protopopiatul Ortodox Cluj I a demarat o campanie de salvare a bisericii de lemn din Săliștea Veche, comuna Chinteni. Satul Săliștea Veche este un sat mai aparte în Protopopiatul Cluj I. Deși în prezent are doar 50 de suflete, aici se găsește o biserică de lemn, monument istoric din sec. al XVIII-lea.

În 1911 satul Săliștea Veche încă nu era pe hartă; erau doar 8 „hodăieși”, o mână de oameni la periferia satului Sumurduc (Cluj), care au dorit să aibă un loc de rugăciune pe pământul lor. Au reușit să obțină prin donație bisericuța de lemn din satul vecin Sânmărtin, pe care în 1911 au adus-o și au montat-o pe cheltuiala lor, bisericuța devenind astfel simbolul și centrul spiritual al satului. Proporțiile bisericii corespund unei comunități foarte mici, capabilă să primească până la 80 de credincioși. Ridicată pe pământul a două familii cu numele de Lupăș, după cum reiese din inscripția de pe iconostas, bisericuța are un hram unic: „Sfântul Apostol Pavel”.

În 1956 a fost înlocuit acoperișul, iar în 1966 s-a intervenit asupra turnului în interior. Ultima intervenție asupra bisericii s-a făcut în 1997, când zone ale acoperișului au fost acoperite cu tablă. În același an s-a efectuat un control, iar lăcașul de cult a fost clasat monument istoric de arhitectură 13 B 505. În 2019, biserica se afla în stare avansată de degradare, iar o mare parte a foilor de tablă montate în 1997 au fost dislocate de vânt. De asemenea, structura s-a deformat și prezenta o înclinare vizibilă.

În același an Direcția Județeană pentru Cultură Cluj din cadrul Ministerului Culturii și Identității Naționale a dat avizul pentru începerea lucrărilor de restaurare. S-au putut astfel încheia contracte restaurare / reconstituire pentru salvarea bisericii de lemn, iar în prezent bisericuța de lemn se află în stadiu de finalizare.

Biserica de lemn cu bramul Sfântul Apostol Pavel, din Săliștea Veche, Protopopiatul Cluj I, septembrie 2020.

Bisericile de lemn reprezintă acum semnale din altă lume, din altă ordine a lucrurilor. Biserica ne definește, întrucât viața noastră pe pământ începe și se termină în Biserică. Și unde există o Biserică există viață, există Dumnezeu, iar acolo răul nu prinde rădăcini.

Numeroasele evenimente devastatoare din ultima perioadă ne reamintesc faptul că patrimoniul cultural se află într-un pericol constant. Din păcate, concepția predominantă în rândul publicului larg este că starea de degradare avansată înseamnă automat lipsă de valoare și că recuperarea unei biserici vechi este mult mai costisitoare decât demolarea și construirea alteia noi. Nepăsarea sau demolarea înseamnă pierderi irecuperabile de material istoric și de valoare culturală. Biserica rămâne locul teandric, al întâlnirii dintre Dumnezeu și om, un loc al sinergiilor, al tradițiilor. Dacă reușim să influențăm mentalitatea oriunde pe acest traseu al relației dintre patrimoniu construit - mândrie locală - dorință de asigurare a unei continuități culturale, vom avea cu toții numai de câștigat.

Proiectul acesta s-a născut pentru că nu vrem să stăm deoparte nepăsători și pasivi, ci fiindcă ne pasă. Cu fiecare obiectiv pierdut, românii își pierd identitatea. Misiunea noastră este să protejăm moștenirea culturală și să o predăm generațiilor care vor urma. Nu trebuie să permitem ca această moștenire culturală să fie distrusă. Implicarea în acest proiect are și menirea de a deschide noi orizonturi cu privire la modul de abordare a conservării și mai ales valorificării patrimoniului cultural construit. E prea puțin să ne dorim, nu e suficient să ne străduim și niciodată prea mult să ne implicăm. Probabil că nu vom găsi contextul socio-economic cel mai favorabil transformării sau înnoirii obiectivului, dar e nevoie de priorități care se stabilesc împreună cu proprietari (acolo unde este cazul) sau beneficiari (comunitatea locală / credincioșii), autorități, specialiști și oameni de bine. Am identificat bisericuța de lemn de la Săliștea Veche în stare de precolaps și după ce am adoptat-o sufletește, ne dorim să o redăm comunității restaurată, s-o readucem în percepția oamenilor, contribuind astfel la salvarea ei.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRITĂNEANUL

Vicepreședinte onorific

PS Episcop-Vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:

Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor-șef:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. dr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan,
Darius Echim, Pr. Călin Ficior, Arhid. Claudiu Ioan Grama,
Cezar Login, Ierom. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu,
Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Pârnu,
Protos. Simeon (Pintea), Diac. Sergiu Iustin Pop,
Eugen Adrian Truță, Nicolae Turcan.

ASCOR-ul a atins cerul chiar și în 2020

Ioana Crăciun
Ilinca Negreanu

A Răspuns Maica Marina, plăcut impresionată de modul în care tânărul a bătut toaca și lăsând zâmbete vădite pe fețele tuturor.

Pe lângă treaba din jurul taberei, unde au trebuit să-și gătească singuri, au fost organizate două drumeții în decurs de trei, respectiv patru ore de mers pe jos, pe drum de țară și poteci abătute pe lângă pădure. Pentru prima drumeție, studenții s-au bucurat de o Vecernie misionară în satul vecin, Săcuieu.

A doua drumeție a avut loc cu o zi înainte de finalul taberei. Studenții au urcat pe vârful Vlădeasa, la cota 1836 de metri, unde, alături de Părintele Florin Mereu, au ridicat o cruce. S-a sfințit locul, s-au spus rugăciuni și s-a adus slavă prin cântec Maicii Domnului. Seara, s-au adunat în jurul focului de tabără, cântând și bucurându-se de dragostea și îngăduința Lui Dumnezeu.

Tabăra a avut o mică continuare de cinci zile – tot cu corturile – la Mănăstirea Nicula, unde călugării au solicitat ajutorul tinerilor. Având în vedere hramul acesteia de pe 15 august, studenții au fost rânduiți atât la trapeza mănăstirii, cât și la magazinele bisericești sau la pază. Au fost deosebiți de ceilalți pelerini, purtând ecusoane, dar respec-

pentru a ajuta la hramul mănăstirii, cinstind-o pe Maica Domnului atât prin rugăciune, cât și prin puțina noastră muncă”.

Unii dintre tinerii au legat prietenii sufletești cu pelerinii. Ioana Simeria, o doamnă în vârstă de 87 de ani din județul Suceava, comuna Valea Moldovei vine de 21 de ani la Mănăstirea Nicula. În timp ce făcea ultimul înconjur pe genunchi și coate, din cele 9 pe care le făcea peste zi la biserica veche din lemn, osârdnica nevoitoare a spus următoarele: „este al

21-lea an de când vin aici ca să mă rog pentru toți și pentru familia mea”. Din puțina ei cunoaștere, a spus că: „nu ne jucăm așa. Vin timpuri cu grele și trebuie să termin de înconjurat... Haide, haide să ne învârtim!”. O studentă a rămas profund impre-

Tinerii s-au bucurat să fie împreună în noaptea dinaintea mării sărbători, cântând împreună Prohodul Maicii Domnului și participând la slujba privegherii alături de soborul de preoți și de maici.

Tot în spor și ajutor, studenții s-au reîntâlnit două săptămâni mai târziu, în perioada 31 august – 8 septembrie, la Mănăstirea Măgura Jina din județul Alba Iulia. Aceasta se găsește în munții Șureanu la cota 1180 de metri. Este o mănăstire de maici, obștea fiind obladuită de actuala stareță Olimpiada Barbu.

Având ca hram „Nașterea Maicii Domnului”, studenții din ASCOR au mers pentru o săptămână pentru a ajuta la pregătirea mănăstirii cu cele necesare. Prin harul ce le-a fost dat de la Dumnezeu, maicile fac diferite feluri de săpunuri folosind plante naturale, siropuri pentru diferite trebuințe, ele fiind cele care culeg fructele sălbatice și cele necesare preparării.

Printre ascultările pe care le-au avut, studenții au fost în pădure, unde au cules zmeură și afine; au pregătit borcane și sticle pentru gemuri, zacuscă și siropuri; fetele au ajutat la bucătărie, iar băieții au fost cei care au tăiat lemnele și le-au clădit la locul lor. După ce erau spălate și uscate, borcanelor li se lipeau etichete care specificau conținutul acestora. Câteva maici au ajutat fetele, astfel încât, în scurt timp, s-au umplut repede mai multe lăzi cu siropuri. De asemenea, tinerii au avut grijă de animale. Mănăstirea are un iaz în care maicile cresc păstrăvi. Seara, vacile se aduceau de la păscut, fiind mulse și rânduite pentru noapte. Găinile erau băgate în coteț, iar stingerea se dădea la ora 21:00.

tând în continuare regulile impuse de perioada pandemică. Au întâlnit oameni noi, au avut șanse de cunoaștere mai îndeaproape a obștii, făcând totodată ascultare și, cum a afirmat Anca Bica, unul din vice-președinții asociației: „Este primul an în care ASCOR-ul, într-un număr mai mare, este aici

sionată. Văzând cum îi tremură mâna pe pix, a mers să o ajute. „Scriu pomelnice, mamă. Da’, trece-te și pe tine acolo, că primește Măicuța rugăciunea. Mă duc acasă supărată că n-am putut s-o sărut... Nu-i voie”, a spus printre lacrimi bătrâna.

Din acest punct de vedere, nu se făceau excepții. A doua zi, slujba Utreniei începea la ora 05:00, urmata fiind de Sfânta Liturghie. Gustarea avea loc la ora 09:00, prânzul la 12:00, iar cina la 19:00, precedată de Vecernia de la ora 17:00.

Slavă Lui Dumnezeu, asociația ASCOR, filiala Cluj-Napoca, a reușit să organizeze și în acest an pandemic activități de întâlnire în duh, activități care s-au transformat în bucurii duhovnicești pe parcurs.

Lupta cu gândurile

Bogdan Herțeg

Gândurile fac parte din viața noastră. Acest lucru însă nu înseamnă că trebuie să le acceptăm pe toate. Acest lucru devine mai evident când omul este năpădit de gânduri rele. Atunci, cu atât este mai în pericol, cu cât uită că nu este singur. Omul Îl are aproape pe Dumnezeu prin multele daruri lăsate ca să reziste. Un mare dar este capacitatea de a da la o parte ceea ce este nefiresc, murdar, urât, distrugător. Gândurile rele vin cu stări întunecate care înnegurează inima și cu nesfârșite cuvinte murdărite ce opacizează mintea.

Cu cât se curățesc cuvintele în om, cu atât devin mai creștine, mai firești, mai religioase. Apoi se strâng ușor în gânduri bune, adevărate micropoezii luminoase. Din ele poate crește poezia religioasă mai lămurită, mai lucrătoare a revelației sacrale. Iar ea contribuie la ritualizare, ajutând la ieșirea din timpul apăsător al gândurilor rele, din timpul istoric, perceput, până la urmă, ca un gol neliniștitor, iar de aici la intrarea în timpul liturgic al întâlnirii cu Dumnezeu.

Timpul obișnuit este resimțit dintr-o suferință internă, sufletească, adeseori neconștientizată, dată de îndepărtarea de Dumnezeu. De fiecare dată când sufletul este hrănit cu înțelegeri profunde, revelatoare, el nu mai simte durerea metafizică, iar timpul istoric se suspendă, fie și numai pentru câteva clipe, dar atât de intense, atât de vii, încât atenuarea timpului se prelungește. Acest lucru se întâmplă pentru că se reduce distanța dintre persoana care primește revelația sacră și Izvorul acestei revelații, omul intrând în legătură mai vie cu Veșnicia. Istoria nu poate cuprinde clipele veșnice, chiar dacă apar ca simple clipe, la fel cum întunericul nu poate cuprinde Lumina. Ritualizarea cea bună se face prin rugăciuni, prin slujbe, prin prăznuiri, prin cuvinte nemurdărite, prin poezia religioasă, prin iconă, prin port cuviincios, prin instrumente cu adevărat necesare unei gospodării rânduite spre bine, prin tot imaginarul înalt, adică prin obiceiuri și obiecte revelatoare înțelese și făcute constant. Această ritualizare sedimentează în om, în familie și în comunitate întâlniri cu Divinitatea. Creează o cale prin care întâlnirea cu Dumnezeu este înlesnită, un vad prin care darurile curg înspre om mai ușor. Iar omul își poate înrădăcina viața în acest tărâm de manifestări sacre, care este mai aproape de ființare decât tărâmul existenței cu porniri spre manifestări tot mai profane, mai materialiste, mai utilitariste, mai superficiale, mai fragmentate. Aici se naște rolul neamului, în lucrarea acestui câmp revelator, în înrădăcinarea într-o milenară cultură a Duhului, prin intrarea în rânduiala cea bună, care are putere de înrăurire spre bine. Oamenii care nu aparțin neamurilor culturii Duhului, ci unui neam istoric, precum omul sovietic, omul european, omul globalizării, nu au rădăcini decât în ceva istoric, trecător. Desființarea statului istoric îi lasă fără țară, fără neam, fără obiectul existenței, fără pământul metafizic în care și-au înfipt rădăcinile. În *Dezastrul de la Cernobil. Mărturiile ale supraviețuitorilor*, de Svetlana Aleksievici, veți găsi mărturiile ale unor asemenea sovietici fără țară care, după

desființarea URSS-ului, nu mai erau primiți de nimeni. Țara lor sovietică, în care au crezut cu tărie, a dispărut ca un vis istoric, iar ei nu mai aparțineau nimănui, nu mai erau recunoscuți de nimeni, unii ajungând să locuiască în pământul iradiat și abandonat din raionul Cernobil.

Altul este tărâmul metafizic bun, iar aici cunoașterea altfel se înrădăcinează, crește și dă roade. Înțelegerea se înalță, omul se lămurește treptat, limbajul i se oferă mai curat. De pildă, când în doina de cătanie *Plânge-mă, mamă, cu dor* iubita este numită metaforic „cea mândră viorea” („Mult mi-e dor, mămuca mea,/De cea mândră viorea/Care mă iubeam cu ea!”), nu este surprinsă doar frumusețea și tinerețea, ci ceva mult mai cu sens, mult mai cu tâlc. Când tânărul o recunoaște drept floare, înțelege că ea își va pune rădăcinile în pământul metafizic al casei și-l va transforma într-o grădină, iar el va trebui să o îngrijească, recunoscându-i frumusețea, gingășia, sensibilitatea. Cu alte cuvinte, își asumă condiția de grădinar și îi recunoaște condiția ei ontologică în căsătorie, asumă această jertfă a lui de a nu o tulbura, de a nu o brutaliza, de a o îngriji, de a fi atent, de a o ocroti. Sintagma „mândră viorea”, deși mărunț, vădește o întreagă concepție înaltă, o urcare a vieții înspre cele înalte, sacre, mult peste căsătoria ca parteneriat civil. Soțul se recunoaște pe sine ascultător al cuvintelor înalte, reface, atât cât poate și cât se poate, rolul lui Adam de grădinar al grădinii Raiului înainte de cădere, iar soția îl răsplătește prin lucrarea frumuseții, prin buna mireasmă a curățeniei, îl ajută să îmbrace haina nemurdărită de greșeli. Acesta este obiectul artistic adevărat. Spune scriitorul Peter Hurley: „Am primit o cămașă tradițională de la mătușa Pălăguța. Ea are 78 de ani sau mai mult. Acum trei, patru ani mi-a dat această cămașă, care a fost prima cămașă făcută de ea pentru soțul ei când ei s-au căsătorit. A făcut-o pe toată cu mâinile ei, cu cincizeci și ceva de ani înainte să mi-o dea mie. Această cămașă a fost o operă de artă făcută de ea pentru el și a ajuns să fie în grija mea, nu în posesia mea”.

Această grădină bună trebuie îngrijită tot timpul, nelăsând gândurile rele să crească. Nu întâmplător, țaranul avea o economie (iconomie) a obiectelor sale. Nu lăsa orice instrument nou să îi strice rânduiala bună. Acest fapt trebuie înțeles în primul rând ca o pază a minții și a inimii. Mintea sănătoasă este cea care lucrează unind cerul învățăturilor divine cu pământul inimii. Este ca o coroană luminată ce dă aristocrație omului, fie el și simplu țaran. Odată cu lucrarea legăturii cu Divinitatea, mintea, primind smerit din înțelepciunea Atotțiitorului, trebuie să guverneze pământul inimii, trebuie să tempereze furtunile emoționale ale acesteia, temerile, agitațiile, revoltele. Inima este cea care iubește cu forță, dar forța ei trebuie înțeleptă spre a se revărsa fin, cu blândețe, spre a urca tainic, ca apa hrănitore prin capilaritate în lujerul florii.

Am văzut aceasta în unele locuri. Am văzut-o la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Essex, Anglia, osteneala sfântă începută de Părintele Sofronie Saharov fiind însoțită, aș îndrăzni să spun, de bunul-simț britanic, de finețea socială a întâlnirii cu celălalt. Ortodoxia, unită cu bunul-simț cultivat de sute de ani, e dincolo de cuvinte. Îmi spunea Radu Barbur, un prieten care a fost acolo: „Îl țin viu pe Părintele Sofronie, au primit o cunoaștere înaltă și o lucrează, o descoperă. Așa crește omul, așa cresc comunitățile!”. De aceea e importantă redescoperirea culturilor tradiționale autentice. Ele ne oferă nu doar bun-simț cultivat, lucrat în sute și sute de ani, ci și ritualizare bună, limbaj mai curat, poezie mai înaltă, înțelepciune dovedită în mari unități de timp, trăită, lucrată spre ceilalți, sedimentată. Gândurile bune se pot înaripa mai ușor.

Poezia Revelației ține de deplina libertate de exprimare – pentru că dă glas rațiunii divine din om și din celelalte făpturi (omul le ascultă și le dă glasul lui). Aceasta este exprimarea mare a omului – chiar dacă se manifestă printr-o simplă tăcere sau printr-un simplu cuvânt. Dar nu este o simplă tăcere – fiindcă e o smerită tăcere. Dar nu este un simplu cuvânt – fiindcă e un smerit cuvânt. Sunt tăceri și spuneri curățite. Opusul face răul – nu lasă omul și celelalte făpturi să se exprime, să-și expună firea. Prin urmare, cuvântul, poezia, tărâmul nostru poetic reprezintă un mare câmp de bătaie. E o miză simbolică, reală și serioasă. Actul poetic poate deveni o exprimare înspre îndreptare, o cale de sfințire: „Vino la mine în brațe, dragă nepoțică, și ascultă. Nimic să nu te mire din tot ce vei afla. Povestirea are câteodată tâlc și taine ce-s anevoie să le dezlege de minte fragedă de copilă precum ești tu. Vei înțelege totul, de bună seamă, mult mai târziu. Să știi însă că o poveste bătrânească este sfântă. Ea este ticluită de aceia care au viețuit multă vreme înaintea noastră. Bunicul meu, sârmanul, aibă odihnă unde se găsește, rostea adesea: «Cu o poveste bună poți uneori să curmi războaie sau să-ți scapi viața!...» Așa și este, căci vorba leagă și dezleagă, precum ne învață și o zicătoare din moși strămoși” (*Găina cu ouăle de aur* de Alexandru Mitru, în vol.

Povești, Editura Vox 2000, București, 2012, p. 5). Acest fapt nu se vede într-o privire superficială. E o ticuire în spate ce naște tâlcul în care este așezată taina într-un act de sfințire. Verbul *a ticlui* – ce înseamnă „a aranja, a așeza, a întocmi”, mai în profunzime „a potrivi, a ordona, a rândui”, poate decădea în „a scorni, a născoci, a da o ordine mincinoasă” sau se poate înalța înspre „a rostui, a da ordinea cea bună” – are o etimologie necunoscută, însă poate fi ușor legat de *a tâlcui* („a expune într-o formă accesibilă, comentând tâlcul; a tâlmăci; a explica; a lămuri”). Expunerea lămuritoare vine din ordinea cea bună, din găsirea ei, din așezarea ei, din așezarea în ea, într-o înlănțuire de interpretări vindecătoare constituită de-a lungul multor generații. Este un efort bun al unui întreg neam. Cu gândul la nepoți ca la niște roade, bunicul se înrădăcinează în cunoașterea bunicului său. Este instituită astfel o anumită stabilitate conceptuală, fără de care ființa se zbate să crească fără rădăcini, iar lupta cu gândurile rele devine mult mai grea.

Gândurile rele ne pot deprima, ne pot agita, înfricoșa, ne pot împinge spre mândrie, invidie, mânie, ne pot incita la vorbe și fapte murdare. Însă lucrarea lor mai periculoasă, mai ascunsă este de a ne tăia de Izvorul înțelepciunii, alienându-ne de darurile cele bune. În acest mod, ne lasă fără pază. Aceasta e lucrarea lor cea mai perfidă, iar omul și neamul ce se lipsesc de înțelepciune, de legătura revelatoare cu Divinitatea devin mai ușor de învins de această lucrare vătămătoare.

Simplul fapt că ne confruntăm cu asemenea gânduri ne poate paraliza la nivel lăuntric. Mai ales că în ultimul timp se vorbește despre energii bune și energii rele, de energii pozitive și energii negative. Iar noi asociem termenul *energie* cu *câmpul electromagnetic*, cu *energie electrică* și *energie nucleară*. De aici, ne putem lăsa amăgiți că ne trebuie o știință a energiilor. Însă în greaca veche *energeia* însemna „activitate, lucrare”. Prin urmare, atunci când se vorbește despre energii bune, trebuie să înțelegem lucrarea binelui, iar, când auzim de energii rele, să înțelegem lucrarea răului. Altfel, vom crede că răul are substanța sa, simetrică cu cea a binelui, pe când el este doar o alterare a substanței, o boală pe care, dacă o lăsam, ne muncește.

Pentru a depăși gândurile cele rele, omul nu trebuie să privească lucrarea lor, ci să-și aducă aminte de Cruce și de Dumnezeu ca de un Izvor al Iubirii. Tulburând inima, răul știe că mintea are putere mare de opoziție. Atunci, încearcă să o zăpăcească prin imaginație sau frici, ca mintea să nu mai găsească adevărata problemă ce trebuie rezolvată. În acele clipe grele, dureroase – pe care poezii romantice le vedeau ca vis arzător, mistuitor, iar cei moderniști le percepeau ca angoase, nevroze, stări apăsătoare și de plictis metafizic –, omul este îmbrăcat în haina înveninată de gândurile negre. În loc de portul curat, omul poartă cămașa pătată de gândurile agresive, de distrugere, de moarte. „Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,/Ori ca Hercule înveninat de haina-i”, scrie Mihai Eminescu în poezia *Odă (în metru antic)*. Cu blândețe și cu înțelepciune populară, Ion Creangă îi arată o cale de ieșire. Când Harap-Alb se confruntă nu cu centaurul, ci cu cerbul, după ce îi taie capul, se ascunde în groapa săpată cu ajutorul Sfintei Duminici. „Atunci sângele cerbului odată a și-nceput a curge gâlgând și a se răspândi în toate părțile, îndreptându-se și năboind în groapă peste Harap-Alb”. Sângele îl năboiește, îi acoperă hainele, dar nu îl înveninează, căci eroul lui Creangă nu ascultă de glasul cerbului, nu discută cu el și nu privește la cele ale lui.

Astfel, când omul este năpădit de gânduri rele, să fie atent, căci răul vrea să îl lase fără rădăcini în pământul bun și să-i ia ochii de la cele sfinte. Însă lucrarea darurilor celor înalte nu îl va lăsa singur. Iubirea și Lumina îl vor învălui vindecător, vor veni în interiorul lui.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca
ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com